

**DA**

**DA**

**DA**



EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 20.12.2010  
KOM(2010) 774 endelig  
Bilag A/Kapitel 22

Bilag A til

Forslag til

**EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) Nr. .../...**

**om det europæiske national- og regionalregnskabssystem i Den Europæiske Union**

## BILAG A

### **Kapitel 22: Satellitregnskaber**

#### **INDLEDNING**

- 22.01 I dette kapitel gives en generel indførelse i satellitregnskaber. Der gøres rede for, hvordan hovedregnskabet kan anvendes som byggesten til at opfylde mange vigtige, specifikke databehov.
- 22.02 I forbindelse med satellitregnskaberne udbygges og ændres tabellerne og kontiene i hovedregnskabet for at opfylde særlige databehov.
- 22.03 Hovedregnskabet består af:
- a) de integrerede økonomiske konti (kontiene for de institutionelle sektorer), der giver et overblik over alle økonomiske strømme og beholdninger
  - b) input-output-systemet, der giver et overblik over tilgang og anvendelse af varer og tjenester i løbende og faste priser
  - c) tabeller, som forbinder brancheoplysningerne i input-output-systemet med kontiene for de institutionelle sektorer
  - d) tabeller over det offentlige, husholdningernes og selskabers udgifter efter formål
  - e) tabeller over befolkning og beskæftigelse.
- Disse konti og tabeller kan udarbejdes på års- eller kvartalsbasis og kan være nationale eller regionale.
- 22.04 Satellitregnskaber kan opfylde særlige databehov, idet de indeholder mere detaljerede oplysninger, anvender begreber fra hovedregnskabet på en anden måde eller leverer supplerende oplysninger, f.eks. om ikke-monetære strømme og beholdninger. De kan afvige fra begreberne i hovedregnskabet. Når begreberne ændres, kan de bedre knyttes til økonomiteoretiske begreber såsom velfærd eller transaktionsomkostninger, administrative begreber såsom skattepligtig indkomst eller driftsresultat i virksomhedsregnskaber samt politikbegreber såsom strategiske brancher, videnøkonomien og erhvervsinvesteringer, der anvendes i den nationale eller europæiske økonomiske politik. I sådanne tilfælde indeholder satellitsystemet en tabel, der viser forbindelsen mellem dets vigtigste aggregater og aggregaterne i hovedregnskabet.
- 22.05 Satellitregnskaber spænder lige fra simple tabeller til omfattende sæt af konti. De kan udarbejdes og offentliggøres på års- eller kvartalsbasis. Nogle satellitregnskaber udarbejdes mindre hyppigt, f.eks. hvert femte år.
- 22.06 Satellitregnskaber kan have forskellige kendetegn:

- a) forbindelse med formål, hvilket er tilfældet i funktionelle satellitregnskaber
- b) forbindelse med brancher eller produkter (der er i så fald tale om en særlig form for sektorregnskaber)
- c) forbindelse med institutionelle sektorer (der er i så fald tale om en anden særlig form for sektorregnskaber)
- d) udbygning med fysiske eller andre ikke-monetære data
- e) yderligere oplysninger
- f) anvendelse af supplerende begreber
- g) ændring af visse grundbegreber
- h) anvendelse af modellering eller medtagelse af forsøgsresultater.

Et eller flere af disse kendetegn kan gøre sig gældende i et givet satellitregnskab, jf. tabel 22.1.

Tabel 22.1 Oversigt over satellitregnskaber og deres vigtigste kendetegn

Otte kendetegn ved satellitregnskaber									
		Særlige sektorregnskaber							
	Funktionelle konti	Forbindelse med brancher eller produkter	Forbindelse med institutionelle sektorer	Medtagelse af ikke-monetære data	Yderligere oplysninger	Supplerende begreber	Andre grundbegreber	Forsøgsresultater og øget anvendelse af modellering	Indgår i EU's indberetningsprogram
<i>1. Satellitregnskaber, som er beskrevet i dette kapitel</i>									
Landbrug		X			X	X			X
Miljø	X	X		X	X	X	X	X	X
Sundhed	X	X		X	X		X		X
Husholdningernes produktion			X	X	X		X	X	
Arbejdskraft og SAM		X	X	X	X				
Produktivitet og vækst		X		X	X	X	X	X	X
FoU	X	X		X	X		X	X	
Social beskyttelse	X			X	X				X
Turisme	X	X		X	X	X			
<i>2. Satellitregnskaber, som er beskrevet i andre kapitler</i>									
Betalingsbalance			X		X				X
Offentlige finanser			X		X	X			X

Finans- og valutastatistikker og pengestrømme			X		X	X			X
Supplerende tabel over pensioner			X		X	X	X	X	X
<i>3. Eksempler på andre satellitregnskaber, for hvilke der foreligger internationale retningslinjer, eller som indgår i EU's dataindberetningsprogram</i>									
Selskabers aktiviteter			X		X				
Den uformelle sektor					X			X	
Nonprofitinstitutioner			X		X			X	
Den offentlige sektor			X		X				
Tabeller over skatteprovenu			X		X				X

22.07 I dette kapitel gøres der rede for kendetegnene ved satellitregnskaber, og følgende ni satellitregnskaber beskrives i korthed:

- a) landbrugsregnskaber
- b) miljøregnskaber
- c) sundhedsregnskaber
- d) regnskaber for husholdningernes produktion
- e) arbejdskraftregnskaber og samfundsmæssige regnskabsmatricer (SAM)
- f) produktivitets- og vækstregnskaber
- g) FoU-regnskaber
- h) regnskaber for social beskyttelse
- i) turismeregnskaber.

I andre kapitler gøres der rede for andre satellitregnskaber, f.eks. betalingsbalancen, statistikkerne over de offentlige finanser, finans- og valutastatistikker og den supplerende tabel over pensioner.

I SNA 2008 gøres der nøje rede for en række satellitregnskaber, som kun i begrænset omfang er omhandlet i ENS 2010. Det drejer sig bl.a. om:

- a) SNA 2008 Kapitel 21 Regnskaber for selskabers aktiviteter
- b) SNA 2008 Kapitel 22 Regnskaber for den offentlige sektor
- c) SNA 2008 Kapitel 23 Regnskaber for nonprofitinstitutioner
- d) SNA 2008 Kapitel 25 Regnskaber for den uformelle sektor.

For at kunne sammenligne skatteniveauet og skatternes sammensætning på internationalt plan indberettes den nationale skatteprovenustatistik til OECD, IMF og

Eurostat. De begreber og data, der anvendes i den forbindelse, er tæt forbundet med nationalregnskabsbegreber og data. Skatteprovenustatistikken er et eksempel på et satellitregnskab til nationalregnskabet.

Der er med disse eksempler tale om veletablerede satellitregnskaber, som er omfattet af internationale retningslinjer eller allerede indgår i et internationalt indberetningsprogram. Satellitregnskaber, der er udviklet i forskellige lande, viser, hvor vigtige og nyttige disse regnskaber er. Det gælder f.eks.:

- a) regnskaber for den kulturelle og kreative sektor, der viser denne sektors økonomiske betydning
- b) uddannelsesregnskaber, der viser den økonomiske betydning af tilbud på uddannelsesområdet samt af disses anvendelse og finansiering
- c) energiregnskaber, der viser den økonomiske betydning af de forskellige former for energi og deres forbindelse med import, eksport og offentlige skatter og subsidier
- d) fiskeri- og skovbrugsregnskaber, der viser disse sektorerens økonomiske betydning på nationalt og regionalt plan
- e) ikt-regnskaber, der viser tilgang og anvendelse af vigtige ikt-produkter og oplysninger om ikt-producenter
- f) regnskaber for omfordeling via de offentlige udgifter, som viser, hvilke indkomstgrupper der nyder godt af det offentliges udgifter til uddannelse, sundhedspleje, kultur og bolig
- g) regnskaber for beboelsesbygninger, som viser den økonomiske betydning af beboelsesbygninger på nationalt og regionalt plan
- h) sikkerhedsregnskaber, der viser offentlige og private udgifter til sikkerhed
- i) sportsregnskaber, der viser sportens økonomiske betydning
- j) vandregnskaber, der viser samspillet mellem det fysiske vandforsyningsystem og økonomien på nationalt plan og vandområdeplan.

22.08 I mange satellitregnskaber er tilgangen funktionel, dvs. formålsbestemt. De forskellige funktionelle klassifikationer beskrives i dette kapitel.

22.09 Det brede spektrum af satellitregnskaber viser, at nationalregnskaberne danner grundlag for mange forskellige statistikker. De viser desuden hovedregnskabsfordele og begrænsninger. Det forhold, at hovedregnskabsbegreber, klassifikationer og præsentationsformer, f.eks. tilgangs- og anvendelsestabeller, kan anvendes til en lang række emner, viser, at der med fordel kan udarbejdes satellitregnskaber, som er en fleksibel og relevant fremgangsmåde i forbindelse med disse emner. Samtidig viser de tilføjelser, omordninger og begrebsmæssige ændringer, der foretages, hvilke begrænsninger der er i hovedregnskabet, når det gælder undersøgelsen af disse emner. I f.eks. miljøregnskaberne udvides hovedregnskabet til også at omfatte miljøeksternaliteter, og i regnskaberne for

husholdningernes produktion udvides produktionsgrænsen til også at omfatte ulønnede tjenester i hjemmet. Heraf fremgår, at hovedregnskabet produkt-, indkomst- og forbrugsbegreber ikke tager fuldstændigt højde for velfærd.

22.10 Satellitregnskaber har bl.a. følgende store fordele:

- a) De er baseret på klare definitioner.
- b) Der anvendes en systematisk regnskabsmetode. Eksempelvis kan nævnes opdelingen af en total i flere dimensioner, f.eks. tilgang og anvendelse af varer og tjenester efter produkt og efter branche; hvem, der fremstiller, betaler og nyder godt af en tjeneste; systematisk stock-flow-regnskabsføring; og konsistent monetær og ikke-monetær regnskabsføring. Denne regnskabsmetode er præget af konsistens og kohærens. Den gør det desuden muligt at foretage bogføringsanalyser baseret på opsplitting - hvor ændringer i totalen forklares ved delændringer, ændringer i værdi ved mængde- og prisændringer og lagerændringer ved de modsvarende strømme - og de faste forholdstal, der anvendes i input-output-analysen. Disse bogføringsanalyser kan suppleres med modellering, hvor der tages hensyn til økonomisk adfærd.
- c) Forbindelse med de grundlæggende nationalregnskabsbegreber. Eksempelvis kan nævnes de begreber, der anvendes for specifikke strømme og beholdninger såsom produktion, aflønning af ansatte, skatter, sociale ydelser og investeringer, begreberne i forbindelse med klassifikationerne efter branche og efter institutionel sektor, som f.eks. brancherne landbrug og fremstillingsvirksomhed eller sektoren offentlig forvaltning og service, og vigtige saldposter som f.eks. værditilvækst, nationalprodukt, disponibel indkomst og nettoformue. Disse grundlæggende nationalregnskabsbegreber er veletablerede i hele verden og stabile over tid; ved opgørelsen er de desuden forholdsvist immune over for politisk pres.
- d) Forbindelse med nationalregnskabsstatistikker. Disse statistikker er lettilgængelige, sammenlignelige over tid og udarbejdet efter fælles internationale standarder, og de placerer satellitregnskabsopgørelserne inden for rammerne af den nationale økonomi og dennes hovedkomponenter som f.eks. forholdet mellem økonomisk vækst og offentlige finanser.

### **Funktionelle klassifikationer**

22.11 I de funktionelle klassifikationer klassificeres udgifterne efter sektor og efter formål. Disse klassifikationer viser forbrugernes, det offentliges, nonprofitinstitutioners og producenters adfærd.

22.12 De fire forskellige funktionelle klassifikationer i ENS er:

- a) Klassifikation af privat forbrug efter formål (COICOP)
- b) Klassifikation af det offentliges udgifter efter formål (COFOG)
- c) Klassifikation efter formål af nonprofitinstitutioner rettet mod husholdninger (COPNI)

d) Klassifikation af producenternes udgifter efter formål (COPP).

22.13 I COICOP skelnes der mellem 14 hovedkategorier:

- 1 Fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer
- 2 Alkoholiske drikkevarer, tobak og euforiserende stoffer
- 3 Beklædning og fodtøj
- 4 Boligbenyttelse, vand, elektricitet og brændsel
- 5 Boligudstyr, husholdningstjenester mv.
- 6 Sundhedsvæsen
- 7 Transport
- 8 Kommunikation
- 9 Fritid og kultur
- 10 Undervisning
- 11 Restauranter og hoteller
- 12 Diverse varer og tjenester
- 13 Individuel forbrugsudgift i NPISH'er
- 14 Individuel forbrugsudgift i offentlig forvaltning og service.

Sammenlagt udgør de 12 første kategorier husholdningernes samlede udgifter til individuelt forbrug. De to sidste er NPISH'ernes og offentlig forvaltning og services udgifter til individuelt forbrug, dvs. deres sociale overførsler i naturalier. Tilsammen udgør de 14 kategorier husholdningernes faktiske forbrug.

22.14 NPISH'ers og offentlig forvaltning og services udgifter til individuelt forbrug opdeles i fem fælles underkategorier svarende til store politikområder, nemlig bolig, sundhedsvæsen, fritid og kultur, undervisning og sociale foranstaltninger. Disse er også COICOP-funktioner for husholdningernes udgifter til individuelt forbrug; sociale foranstaltninger er en underkategori af 12 *Diverse varer og tjenester*. For hver af disse fem fælles underkategorier viser COICOP således også, hvilken betydning private husholdninger, det offentlige og nonprofitinstitutioner rettet mod husholdninger har. Klassifikationen kan f.eks. vise det offentliges rolle med hensyn til at tilvejebringe boliger og administrere sundhedsvæsen og undervisning.

22.15 COICOP har også andre vigtige anvendelsesformål, idet underkategorierne f.eks. kan vise husholdningernes udgifter til varige forbrugsgoder. I forbindelse med forbrugsundersøgelser anvender man ofte et skema baseret på COICOP til indsamling af oplysninger om husholdningernes udgifter, som derefter kan fordeles på produkter i en tilgangs- og anvendelsestabel.



22.16 Klassifikationen af det offentliges udgifter efter formål (COFOG) er et vigtigt værktøj til beskrivelse og analyse af de offentlige finanser. Der skelnes mellem følgende ti hovedkategorier:

- 1 Generelle offentlige tjenester
- 2 Forsvar
- 3 Offentlig orden og sikkerhed
- 4 Økonomiske anliggender
- 5 Miljøbeskyttelse
- 6 Boliger og offentlige faciliteter
- 7 Sundhedsvæsen
- 8 Fritid, kultur og religion
- 9 Undervisning
- 10 Social beskyttelse.

Klassifikationen kan anvendes til at klassificere det offentliges udgifter til individuelt og kollektivt forbrug. Den tjener dog også til at vise, hvilken rolle andre former for udgifter, f.eks. subsidier, investeringstilskud og kontante sociale bistandsydelse, spiller i forbindelse med politikudformning.

22.17 Til beskrivelse og analyse af private NPISH'ers udgifter anvender man COPNI. Der skelnes mellem følgende ni hovedkategorier:

- 1 Bolig
- 2 Sundhedsvæsen
- 3 Fritid og kultur
- 4 Undervisning
- 5 Social beskyttelse
- 6 Religion
- 7 Politiske partier, arbejdstagerorganisationer og brancheorganisationer
- 8 Miljøbeskyttelse
- 9 Tjenester i.a.n.

22.18 Til beskrivelse og analyse af producenters adfærd kan man anvende COPP. Der skelnes mellem seks hovedkategorier:

- 1 Udgifter til infrastruktur

- 2 Udgifter til forskning og udvikling
- 3 Udgifter til miljøbeskyttelse
- 4 Udgifter til markedsføring
- 5 Udgifter til personaleudvikling
- 6 Udgifter til løbende produktionsprogrammer samt til produktionsstyring og -ledelse.

COPP kan sammen med oplysninger fordelt efter transaktion også levere oplysninger om udlicitering af forretningsservice, dvs. det forhold, at hjælpeaktiviteter erstattes af køb hos andre producenter af tilsvarende tjenester, f.eks. rengøring, kantinedrift, transport og forskning.

- 22.19 COFOG og COPP viser det offentliges og producenters udgifter til miljøbeskyttelse. Disse oplysninger anvendes til at beskrive og analysere samspillet mellem økonomisk vækst og miljø.
- 22.20 Nogle udgifter, f.eks. udgifter til forbrug og forbrug i produktionen, kan klassificeres efter formål og efter produktgruppe. Produktklassifikationen viser, hvilke produkter der er tale om, og beskriver de forskellige produktionsprocesser og disses forbindelse med tilgang og anvendelse af produkter. I modsætning til de funktionelle klassifikationer gælder følgende:
- a) udgifter til forskellige produkter kan have et enkelt formål
  - b) udgifter til et enkelt produkt kan have forskellige formål
  - c) nogle udgifter er ikke transaktioner i produkter, men kan være meget vigtige for en funktionel klassifikation; subsidier og kontante socialsikringsydelse er f.eks. vigtige for klassificeringen af offentlig forvaltning og services udgifter.

## **VIGTIGE KENDETEGN VED SATELLITREGNSKABER**

### **Funktionelle satellitregnskaber**

- 22.21 I de funktionelle satellitregnskaber er hovedvægten lagt på beskrivelse og analyse af økonomien i forbindelse med et formål, f.eks. miljø, sundhed eller forskning og udvikling. Til hvert enkelt formål svarer et sæt systematiske regnskabsregler. Regnskaberne giver ikke noget overblik over den nationale økonomi, men fokuserer på, hvad der er relevant for formålet. De viser derfor detaljer, som ikke er synlige i det aggregerede hovedregnskab. I disse regnskaber er der desuden foretaget en omordning af oplysningerne, der er tilføjet oplysninger om ikke-monetære strømme og beholdninger, oplysninger, som er irrelevante for det pågældende formål, er ikke medtaget, og funktionelle aggregeringer er defineret som nøglebegreber.
- 22.22 Hovedregnskabet er fortrinsvis af institutionel art. I et funktionelt satellitregnskab kan en funktionel tilgang være kombineret med en aktivitets- og produktanalyse. En sådan kombineret tilgang er en fordel inden for mange områder som f.eks. kultur,

sport, uddannelse, sundhed, social beskyttelse, turisme, miljøbeskyttelse, forskning og udvikling (FoU), udviklingsstøtte, transport, sikkerhed og bolig. De fleste af disse områder vedrører tjenester; de spænder som regel over flere aktiviteter og svarer i mange tilfælde til emner, der har relation til spørgsmål om økonomisk vækst eller spørgsmål af social betydning.

22.23 De nationale udgifter til det pågældende formål er et nøglebegreb i de funktionelle satellitregnskaber, jf. tabel 22.2. Dette nøglebegreb kan også anvendes til at definere, hvad det funktionelle satellitregnskab dækker.

22.24 Til analyse af bestemte anvendelsesformål skal der stilles spørgsmål som f.eks. "Hvor mange ressourcer er der afsat til uddannelse, transport, turisme, miljøbeskyttelse og databehandling?" For at kunne svare på disse spørgsmål skal følgende afgøres:

- a) Hvilke produkter er relevante for det pågældende område? De nationale udgifter omfatter alle løbende anvendelser af disse produkter og investeringer heri.
- b) For hvilke aktiviteter vil der blive registreret kapital?
- c) Hvilke overførsler er relevante for det pågældende område?

Tabel 22.2 Nationale udgifter til et bestemt formål eller produkt

	Årlige dataserier
Faktisk forbrug af de pågældende produkter	
Markedsmæssige produkter	
Ikke-markedsmæssige produkter	
Individuelt forbrug	
Kollektivt forbrug	
Forbrug i produktionen	
Faktisk	
Internt	
Investeringer	
i de valgte produkter	
andre	
Valgte løbende overførsler	
Valgte kapitaloverførsler	

Anvendelse i residente enheder finansieret af udlandet	
Nationale udgifter	

Tabel 22.3 Tilgang af karakteristiske og tilknyttede produkter

Produktion efter branche	Karakteristiske producenter	Hoved- produkt	Hjælpe- produkt	Bi-produkt	aktivitet	I alt	Import	Tilgang i alt i basis- priser	Handels- transport- omkostninger	Produkt- skatter	Produkt- subsidier	Tilgang i alt i køber- priser
Karakteristiske producenter												
Hoved- produkt												
Hjælpe- produkt												
Bi-produkt												
aktivitet												
I alt												
Karakteristiske produkter												
1.												
2.												
...												
Tilknyttede produkter												
1.												
2.												
...												
Andre produkter												
I alt												

Tabel 22.4 Anvendelse af karakteristiske og tilknyttede produkter

Produktionsomkostninger efter branche	Karakteristiske producenter	Hoved- produkt	Hjælpe- produkt	Bi-produkt	aktivitet	I alt	Eksport	Forbrug Hushold- ninger	Det offentlige kollektivt	NPISH'er	Investe- ringer	Anven- delse i alt i køber- priser
Karakteristiske producenter												
Hoved- produkt												
Hjælpe- produkt												
Bi-produkt												
aktivitet												
I alt												
Karakteristiske produkter												
1.												
2.												
...												
Tilknyttede produkter												
1.												
2.												
...												
Andre produkter												
I alt												
Aftømning af ansatte												
Andre produktionskatter, netto												
Forbrug af fast realkapital												
Særlige produkter (karakteristiske eller tilknyttede)												
Andre												
Overskud af produktionen, netto												
I alt												
Supplerende oplysninger												
Forbrug af arbejdskraft												
(Faste) bruttoinvesteringer												
Særlige produkter												
Andre												
(Fast) realkapital, netto												
Særlige produkter												
Andre												

22.25 Afhængigt af område fremhæves i udformningen af et satellitregnskab følgende:

- detaljerede analyser af produktion og anvendelse af bestemte varer og tjenester som f.eks. FoU, IKT eller transport
- detaljeret analyse af overførsler som f.eks. til social beskyttelse
- produktion, anvendelse og overførsler i lige omfang, f.eks. i forbindelse med uddannelse og sundhed

- d) anvendelse som sådan, f.eks. inden for turisme og miljøbeskyttelse
  - e) det offentliges og nonprofitinstitutioners finansiering af social beskyttelse og sundhed.
- 22.26 Der kan skelnes mellem to typer produkter, nemlig karakteristiske produkter og tilknyttede produkter. Den første kategori omfatter de produkter, der er typiske for det undersøgte område. Satellitregnskabet kan for disse produkter vise, hvordan de produceres, hvilke typer producenter der er involveret, hvilke former for arbejdskraft og fast realkapital der anvendes, og hvor effektiv produktionsprocessen er. For f.eks. sundhed er de karakteristiske produkter sundhedstjenester, offentlig forvaltning, uddannelse og FoU inden for sundhed.
- 22.27 Tilknyttede produkter er relevante for et formål uden at være typiske, enten på grund af deres særlige karakter eller fordi de er klassificeret i bredere kategorier af produkter. Patienttransport er f.eks. en tilknyttet tjeneste i forbindelse med sundhed. Andre eksempler på tilknyttede produkter er lægemidler og medicinsk udstyr som f.eks. briller. For disse produkter viser satellitregnskabet ikke de særlige produktionsprocesser. Hvor grænsen mellem karakteristiske og tilknyttede produkter præcist går, afhænger af landets økonomiske struktur og af formålet med satellitregnskabet.
- 22.28 Nogle tjenester kan optræde i to eller flere satellitregnskaber. For eksempel er forskning i sundhedstjenester på højere læreanstalter et produkt, som er relevant i forbindelse med satellitregnskaber for både FoU og uddannelse og sundhed. Dette indebærer, at der også kan være en vis overlapning i de nationale udgifter til forskellige formål. En simpel aggregering af disse udgifter med henblik på at beregne de samlede udgifter i procent af BNP kan føre til dobbelttælling.
- 22.29 Begreberne i satellitregnskabet kan afvige fra begreberne i hovedregnskabet. I satellitregnskaberne for uddannelse og sundhed kan frivilligt arbejde f.eks. være medtaget. I et satellitregnskab for transport kan hjælpetransporttjenester være vist separat. I et satellitregnskab for udviklingsstøtte tages der højde for lån på gunstige betingelser. De fordele eller omkostninger, der er forbundet med lavere renter end markedsrenterne, bogføres som implicitte overførsler.
- 22.30 I forbindelse med satellitregnskaber for social beskyttelse og udviklingsstøtte udgør specifikke overførsler hovedparten af de nationale udgifter. På andre områder, f.eks. uddannelse og sundhed, er størsteparten af overførslerne - de fleste i naturalier - bestemt til at finansiere brugernes erhvervelse af ydelser. Heri ligger, at de allerede er medregnet under udgifter til forbrug, forbrug i produktionen og investeringer og ikke bør registreres endnu en gang. Dette gælder dog ikke alle overførsler, idet f.eks. stipendier kan anvendes til også at finansiere forskellige andre udgifter end studieafgifter og lærebøger; denne residual bør i givet fald bogføres som en overførsel i satellitregnskabet.
- 22.31 Det funktionelle satellitregnskab kan give et overblik over brugerne eller de begunstigede. Klassifikationen af brugere og begunstigede kan baseres på klassifikationen af institutionelle sektorer og typer af producenter, f.eks. markeds-mæssige producenter, ikke-markeds-mæssige producenter, det offentlige som kollektiv forbruger, husholdningerne som forbrugere og udlandet. Der kan skelnes

mellem forskellige underkategorier, f.eks. fordelt efter branche eller efter institutionel delsektor.

- 22.32 I mange satellitregnskaber er husholdninger eller enkeltpersoner den vigtigste type brugere og begunstigede. For at kunne anvendes i forbindelse med socialpolitik og social analyse er det nødvendigt med en yderligere opdeling af husholdninger. Der kan anvendes forskellige kriterier alt efter formål, f.eks. indkomst, alder, køn, bopæl mv. Til politik- og analyseformål er det nødvendigt at vide, hvor mange mennesker der er berørt i hver enkelt kategori, således at man kan beregne det gennemsnitlige forbrug eller den gennemsnitlige overførsel eller det antal personer, der ikke begunstiges.

### **Særlige sektorregnskaber**

- 22.33 De særlige sektorregnskaber giver et overblik over en enkelt branche eller et enkelt produkt, en gruppe af forskellige brancher eller produkter, en enkelt delsektor eller en gruppe af forskellige delsektorer. Der kan skelnes mellem tre former for særlige sektorregnskaber:

- a) sektorregnskaber i forbindelse med brancher eller produkter
- b) sektorregnskaber i forbindelse med institutionelle sektorer
- c) sektorregnskaber, som er en kombination af disse to former for regnskaber.

Eksempler på særlige sektorregnskaber i forbindelse med brancher eller produkter er landbrugsregnskaber, fiskeri- og skovbrugsregnskaber, turismeregnskaber, ikt-regnskaber, energiregnskaber, transportregnskaber, regnskaber for beboelsesbygninger og regnskaber for den kreative sektor.

Eksempler på særlige sektorregnskaber i forbindelse med institutionelle sektorer er statistikker over offentlige finanser, finans- og valutastatistikker, betalingsbalancen, regnskaber for den offentlige sektor, regnskaber for nonprofitinstitutioner, regnskaber for husholdningssektoren og regnskaber for virksomheders aktiviteter. Skatteprovenustatistikker kan betragtes som supplerende tabeller i forhold til statistikker over offentlige finanser.

- 22.34 De særlige sektorregnskaber kan også fokusere på en integreret analyse af økonomiske aktiviteter i en eller flere institutionelle sektorer. Der kan f.eks. opstilles regnskaber for delsektorer af ikke-finansielle selskaber ved at gruppere dem efter deres vigtigste økonomiske aktivitet. Analysen kan omfatte hele den økonomiske proces fra produktion til akkumulation. Den kan udføres systematisk på et forholdsvist aggregeret niveau af den standardiserede erhvervsklassifikation. Den kan også foretages for udvalgte brancher af særlig interesse for et land. Lignende analyser kan gennemføres for husholdningers produktionsaktiviteter, i det mindste indtil det punkt, hvor der beregnes virksomhedsindkomst. Det kan også være nyttigt at lægge særlig vægt på aktiviteter, der spiller en fremtrædende rolle i økonomiens transaktioner med udlandet. Disse nøgleaktiviteter kan omfatte bl.a. oliesektoren, bankvirksomhed, minedrift, aktiviteter i forbindelse med særlige afgrøder og føde- og drikkevarer (f.eks. kaffe, blomster, vin og whisky) samt turisme. De kan spille en væsentlig rolle i den nationale økonomi ved at tegne sig for en stor del af eksporten, beskæftigelsen, valutaaktiverne og de offentlige ressourcer. Nøglesektorer kan også

være sektorer, som fortjener særlig opmærksomhed set ud fra en social- og arbejdsmarkedspolitisk synsvinkel. Eksempler herpå er landbrugsaktiviteter, som modtager subsidier og andre overførsler fra det offentlige på statsligt, lokalt eller europæisk plan, eller som er beskyttet af store importafgifter.

- 22.35 Første etape i udarbejdelsen af særlige sektorregnskaber består i at definere nøgleaktiviteterne og de hertil svarende produkter. I den forbindelse kan det være nødvendigt at samle positionerne i den internationale standardklassifikation af al erhvervsmæssig virksomhed (ISIC) eller den tilsvarende nationale klassifikation under ét. Hvorvidt en nøglesektor skal udvides, afhænger af de økonomiske forhold og af, om der er behov for det med henblik på politikudformning og analyse.
- 22.36 Der oprettes en konto for varer og tjenester til nøgleprodukterne, som viser tilgang og anvendelse af disse produkter. Der opstilles en produktionskonto og en indkomstdannelseskonto for nøglebrancherne. Der anvendes detaljerede klassifikationer af nøglebrancher og -produkter for at gøre fuldstændigt rede for den økonomiske proces og de hermed forbundne værdiansættelsesprocedurer. Der vil som regel være tale om en kombination af markedspriser og regulerede priser samt et sammensat system af skatter og subsidier.
- 22.37 Nøgleprodukter og nøglebrancher kan analyseres inden for rammerne af en tilgangs- og anvendelsestabel, jf. tabel 22.5 og 22.6. Nøglebrancherne vises detaljeret i kolonnerne, mens de øvrige brancher kan være aggregeret. I rækkerne vises nøgleprodukterne ligeledes detaljeret, mens de øvrige produkter er aggregeret. I bunden af anvendelsestabellen vises i rækkerne forbrug af arbejdskraft, faste bruttoinvesteringer og beholdninger af faste aktiver. Når nøgleaktiviteten udøves af meget forskelligartede producenter, f.eks. små landbrugere og selskaber, der ejer og driver store plantager, skelner man mellem de to typer producenter, da deres omkostningsstruktur og adfærd er forskellig.
- 22.38 Der opstilles et sæt af konti for nøglesektoren. Med henblik herpå skal nøglesektoren afgrænses. Hvad angår olie- og råstofudvinding består nøglesektoren som regel af et begrænset antal store selskaber. Samtlige disse selskabers transaktioner registreres, også når der er tale om biaktiviteter. I forbindelse med en nøglesektor kan det også være meget vigtigt at skelne mellem offentlige, udenlandsk kontrollerede og private selskaber. For at kunne foretage en integreret analyse skal virksomhedsregnskaberne for hvert af de store involverede selskaber undersøges grundigt. Råstofudvinding kan være delvist udøvet af små selskaber og personlige foretagender. Disse enheder skal være omfattet af nøglesektoren, selv om dette kræver anvendelse af deloplysninger fra statistiske undersøgelser eller administrative data.
- 22.39 I mange tilfælde spiller det offentlige en vigtig rolle i forbindelse med nøgleaktiviteter, enten via skatter og formueindkomst eller via lovgivningstiltag og subsidier. En indgående undersøgelse af transaktioner mellem nøglesektoren og sektoren offentlig forvaltning og service er derfor vigtig. Klassifikationen af transaktioner kan udvides til også at omfatte disse strømme i forbindelse med nøgleaktiviteten, herunder de relevante produktskatter. Disse strømme tilflyder som supplement til det almindelige budget forskellige offentlige myndigheder, f.eks. ministerier - til særlige formål - universiteter, fonde og særlige konti. I analysesammenhæng kan det være meget nyttigt at anføre, hvordan det offentlige

anvender de pågældende midler. Denne del af det offentlige udgifter bør derfor gøres til genstand for en analyse efter formål.

Tabél 22.5 Tilgangstabél for nøglebrancher og -produkter

Nøgleprodukter 1. 2. ...	Produktion efter branche		Andre   alt	Import	Tilgang i alt i basis- priser	Handels- og trans- portavan- cer	Produkt- skatter	Produkt- subsidier (-alt i køber- priser)	Tilgang i alt i køber- priser
	1	2 ...							
Andre produkter									
I alt									

Tabél 22.6 Anvendelsestabél for nøglebrancher og -produkter

Karakteristiske produkter 1. 2. ...	Produktionsomkostninger efter brande		Andre   alt	Eksport	Forbrug Hushold- ninger Det offentlige Indivi- kolektivt duelt	NPSH'er I alt	Investe- ringer	Anven- delse i alt i køber- priser
	1	2 ...						
Andre produkter								
I alt								
Aftøning af ansatte								
Andre produktionskatter, netto								
Forbrug af fast realkapital								
Overskud af produktionen, netto								
I alt								
Supplerende oplysninger								
Forbrug af arbejdskraft								
(Faste) bruttoinvesteringer								
(Fast) realkapital, netto								
I alt								

22.40 Når nøgleaktiviteterne er baseret på naturlige ikke-vedvarende ressourcer som f.eks. ressourcer i undergrunden, registreres ændringer i disse ressourcer i form af nye fund og udtømmelse i regnskaberne for nøglesektoren på kontoen for andre mængdemæssige ændringer i status, og de hermed forbundne kapitalgevinster og -tab registreres på omvurderingskontoen. Disse data er afgørende for vurderingen af landets økonomiske resultater. Mere overordnet kan regnskaberne for nøglesektorerne udvides til også at omfatte miljøregnskaber.

22.41 Regnskaberne for nøglesektorerne kan vises inden for rammerne af de integrerede økonomiske konti. Der indsættes en eller flere kolonner for nøglesektorer, og andre kolonner omdøbes, hvis det er relevant, f.eks. "andre ikke-finansielle selskaber" eller "andre husholdninger". Dermed bliver det muligt at se, hvor stor en andel af transaktioner og saldposter henholdsvis nøglesektoren og de øvrige sektorer tegner sig for. Hvordan sådanne tabeller præcist skal udformes, afhænger af de mål, der



forfølges. Herudover kan man i supplerende tabeller vise "fra hvem til hvem"-forholdet mellem nøglesektoren og de øvrige sektorer, herunder udlandet.

### Medtagelse af ikke-monetære data

22.42 Et vigtigt kendetegn ved mange satellitregnskaber er medtagelse af ikke-monetære data som f.eks. data om CO<sub>2</sub>-emissioner efter branche i miljøregnskaberne eller antal behandlinger efter form for sundhedspleje i sundhedsregnskaberne. Ved at samkøre sådanne ikke-monetære data med monetære data kan man udarbejde vigtige forholdstal, f.eks. CO<sub>2</sub>-emissioner pr. mia. EUR værditilvækst eller omkostninger pr. behandling. Tabel 22.7 indeholder en lang række eksempler.

### Yderligere oplysninger og supplerende begreber

22.43 To andre vigtige kendetegn ved satellitregnskaber er de yderligere oplysninger og supplerende begreber, de indeholder. Tabel 22.8 og 22.9 indeholder en lang række eksempler.

Tabel 22.7 Eksempler på ikke-monetære data i satellitregnskaber

Satellitregnskab	Eksempel på ikke-monetære data	Forhold mellem monetære og ikke-monetære data
Uddannelse	Antal elever og studerende	Omkostninger og afgifter pr. elev/studerende
Miljø	Antal lærere	Aflønning af ansatte pr. lærer
	Ton olie	Oliepris pr. tønde
Offentlige finanser	CO <sub>2</sub> -emissioner efter branche	CO <sub>2</sub> -emissioner efter branche pr. mia. EUR værditilvækst
	Beskæftigelse i den offentlige sektor	Aflønning af ansatte pr. ansat
Sundhed	Antal sociale ydelser	Gennemsnitlig social ydelse
	Antal behandlinger/patienter efter form for sundhedspleje	Omkostninger pr. behandling/patient
Husholdningernes produktion	Tidsforbrug i forbindelse med husholdningernes produktion	Offeromkostninger i forbindelse med tidsforbrug
Arbejdskraft	Beskæftigelse (antal arbejdstimer/ftæ) efter branche	Aflønning af ansatte pr. arbejdstime/ftæ
	Antal job	
Produktivitet og vækst	Forbrug af arbejdskraft efter branche	Arbejdsproduktivitet efter branche
FoU	Antal meddelte patenter	
	Beskæftigelse inden for FoU	Aflønning af ansatte efter ansat
Sikkerhed	Antal indsatte i fængsler	Omkostninger pr. indsat
Social beskyttelse	Antal sociale ydelser, f.eks. pensionsmodtagere	Gennemsnitlig social ydelse efter (type) ordning
Turisme	Antal turister	Udgifter pr. turist

Tabel 22.8 Eksempler på yderligere oplysninger i visse satellitregnskaber

Satellitregnskab	Yderligere detaljerede oplysninger
Landbrug	Flere detaljerede oplysninger om produktionen af forskellige landbrugsprodukter
Miljø	Meget mere detaljerede oplysninger om værdien af beholdninger og strømme af naturres-sourcer Flere detaljerede oplysninger om udgifter til miljøbeskyttelse
Sundhed	Detaljeret opdeling af sundhedstjenester
Husholdningernes produktion	Husholdningernes produktion opdelt efter hovedformål (f.eks. bolig, ernæring, pleje)
Personlig indkomst og formue	Oplysninger om fordeling af personlig indkomst og formue
Arbejdskraft og SAM	Aflønning af ansatte og beskæftigelse efter alder, køn og uddannelsesniveau
Social beskyttelse	Indtægter og udgifter efter socialsikringsordninger enkelt- eller gruppevis
Tabeller over skatteprovenu	Skatteprovenu opdelt efter en meget mere detaljeret klassifikation

Tabel 22.9 Eksempler på supplerende begreber i visse satellitregnskaber

Satellitregnskab	Supplerende begreber
Landbrug	Tre indikatorer for landbrugsindkomst
Miljø	Miljøskatter
Offentlige finanser	Offentlige indtægter og udgifter
Den uformelle sektor	Uformel sektor
Produktivitet og vækst	Totalfaktorproduktivitet
Social beskyttelse	Samlede udgifter til alderdomsydelser
Tabeller over skatteprovenu	Skatteprovenu i alt i henhold til forskellige alternative definitioner

### Andre grundbegreber

22.44 Der anvendes almindeligvis ikke andre grundbegreber i satellitregnskaber. En forholdsvis lille afvigelse består i, at nogle tjenester i visse satellitregnskaber ikke behandles som hjælpeaktiviteter, f.eks. behandles transporttjenester i et satellitregnskab for transport ikke som en hjælpeaktivitet. I nogle satellitregnskaber kan det imidlertid være nødvendigt at ændre grundbegreberne betydeligt, i miljøregnskabet vil man f.eks. kunne korrigere nationalproduktet for udtømmelse af naturressourcer. Tabel 22.10 indeholder en række eksempler.

### Anvendelse af modellering og medtagelse af forsøgsresultater

22.45 Nogle satellitregnskaber kan være kendetegnet ved medtagelse af forsøgsresultater eller anvendelse af modellering; tallene i satellitregnskaberne er mindre pålidelige end tallene i hovedkontiene. Ved udarbejdelsen af hovedkontiene anvender man dog

også økonomiske eller matematiske modeller, og der medtages også forsøgsresultater. Dette udgør derfor ikke en grundlæggende forskel mellem hovedregnskabet og satellitregnskaberne. Disse forhold fremgår af eksemplerne i tabel 22.11.

Tabel 22.10 Eksempler på andre grundbegreber i satellitregnskaber

Satellitregnskab	Andet grundbegreb
Miljø	Korrigerig af nationalprodukt for udtømmelse, det offentliges defensive udgifter og forringelse
Sundhed	Bedriftssundhedstjenester er ikke en hjælpeaktivitet
Husholdningernes produktion	Ulønnede tjenester i hjemmet og frivilligt arbejde ligger inden for produktionsgrænsen
Udvidet regnskab	Regnskab, der omfatter væsentligt bredere begreber for produktion og investeringer (f.eks. menneskelig kapital og varige forbrugsgoder)
Supplerende tabel over pensioner	Ikke-fondsbaseerede pensionsydelse behandles som passiver og aktiver
Transport	Transporttjenester er ikke en hjælpeaktivitet

Tabel 22.11 Eksempler på anvendelse af økonomiske eller matematiske modeller til udarbejdelse af hovedregnskab og satellitregnskaber

Hovedregnskab	Skøn over værdien af finansielle eller ikke-producerede aktiver som nettonutidsværdien af forventede fremtidige indtægter og udgifter Korrigerig af forbrugsundersøgelser for bortfald ved hjælp af en regressionsanalyse Skøn over nettoalkapitalbeholdning og forbrug af fast realkapital ved hjælp af PIM-metoden (perpetual inventory method), forventet økonomisk levetid og matematiske funktioner for afskrivning Skøn over værdien af bolig-tjenester i ejerboliger ved hjælp af data om boligmasse, markedsleje og en regressionsanalyse Skøn over sæsonkorrektioen ved hjælp af en matematisk model Skøn over ændringer i hedonisk pris ved hjælp af en matematisk model
Satellitregnskaber	
Miljø	Skøn over værdien af udtømmelse og forringelse
Husholdningernes produktion	Skøn over værdien af ulønnede tjenester i hjemmet
Den uformelle sektor	Forsøgsvis skøn over værdien af alle former for uformelle aktiviteter
Produktivitet og vækst	Skøn over kapitalinputmængde ved hjælp af funktioner af alder/effektivitet for hver type aktiver
Supplerende tabel over pensioner	Skøn over pensionsrettigheder ved hjælp af alle former for aktuar-mæssige antagelser om demografi, diskonto og lønstigning
Tabel med forsøgsresultater vedrørende behandling af FoU-udgifter som investeringer	

### Udformning og udarbejdelse af satellitregnskaber

- 22.46 Udformning og udarbejdelse af et satellitregnskab foregår i fire etaper:
- definition af formål, anvendelse og krav
  - udvælgelse af relevante elementer fra nationalregnskabet
  - udvælgelse af relevante supplerende oplysninger, f.eks. fra diverse specifikke statistikker eller administrative kilder

- d) sammenstilling af de to sæt begreber og tal til et enkelt sæt tabeller og konti.
- 22.47 Når der for første gang udformes og udarbejdes satellitregnskaber, fører disse fire etaper ofte til uventede resultater. Udarbejdelse af satellitregnskaber er derfor produkter under fremstilling. Kun når man har opnået erfaringer med udarbejdelse, anvendelse og i givet fald ændring af et satellitregnskab, kan et sæt forsøgstabeller omdannes til et fuldt udbygget statistisk produkt.
- 22.48 I forbindelse med udvælgelsen af relevante elementer fra nationalregnskabet kan der skelnes mellem tre indfaldsvinkler, nemlig de internationale nationalregnskabsbegreber, de direkte anvendelige begreber fra landets nationalregnskabsstatistik samt pålideligheden af nationalregnskabsstatistikken.
- 22.49 Når begreberne fra hovedregnskabet skal anvendes til et bestemt formål i forbindelse med udformning og udarbejdelse af et satellitregnskab, kommer der ofte nye aspekter for dagen. Disse kan i forhold til formålet være både en hjælp og en uventet begrænsning. Når man f.eks. udformer og udarbejder et FoU-regnskab for første gang, kan der opstå problemer, såsom overlapning med opgørelser af FoU inden for software og sundhedspleje, eller der kan blive kastet lys over den rolle, multinationale selskaber spiller i forbindelse med import og eksport af FoU.
- 22.50 Noget lignende gælder for de direkte anvendelige begreber, der anvendes ved udarbejdelse af nationalregnskabsstatistikken. Væsentlige detaljerede oplysninger kan vise sig at mangle, fordi niveauet for udarbejdelse eller offentliggørelse er for aggregeret, eller de internationale begreber kan vise sig ikke at være blevet anvendt konsekvent. For eksempel kan nogle store multinationale selskabers FoU-aktiviteter være medtaget under den branche, der svarer til deres hovedaktivitet, og ikke under FoU-tjenester.
- 22.51 Pålideligheden af visse dele af nationalregnskabsstatistikken kan være et problem. Nationalregnskabsstatistikken er udarbejdet og offentliggjort uden tanke på satellitregnskaber. Hvis man blot udvælger de relevante tal i den officielle nationalregnskabsstatistik, vil det ofte vise sig, at omfang, sammensætning eller udvikling over tid ikke er plausible til formålet. Derfor skal de eksisterende datakilder og udarbejdelsesmetoder kontrolleres og konsolideres med supplerende datakilder eller bedre udarbejdelsesmetoder.
- 22.52 Ved udvælgelsen af relevante oplysninger fra andre kilder end nationalregnskabet som f.eks. andre officielle statistikker eller administrative datakilder vil der opstå lignende problemer med begreber og tal. De officielt anvendte begreber kan vise sig at være forbundet med uventede mangler i forhold til satellitregnskabets særlige formål, de faktisk anvendte begreber kan afvige fra de officielle begreber, og pålidelighed, detaljeringsgrad, tidspunkt og hyppighed kan volde problemer. Alle disse problemer skal løses enten ved at foretage supplerende skøn til udligning af de begrebsmæssige forskelle, klassificere ikke-monetære strømme efter branche eller sektor, eller ved at justere de begreber, der anvendes i satellitregnskabet.
- 22.53 Det kræver ekstra arbejde at samle nationalregnskabsoplysningerne og de øvrige oplysninger i et enkelt sæt tabeller eller konti, idet udeladelser, overlapninger og numeriske uoverensstemmelser skal udbedres og resultaternes plausibilitet evalueres. Målet er så vidt muligt at nå frem til et fuldt harmonisk sæt tabeller. Det kan dog

være nødvendigt at gøre opmærksom på forskelle mellem datakilder og alternative tilgange.

22.54 At skulle omdanne et konsistent satellitregnskab til et produkt for databrugere kan indebære yderligere etaper. Der kan eventuelt oprettes en oversigtstabel med nøgleindikatorer for en årrække. Disse nøgleindikatorer kan f.eks. fokusere på en beskrivelse af det pågældende særlige emnes omfang, komponenter og udvikling, eller de kan pege på forbindelserne med den nationale økonomi og dennes hovedkomponenter. Der kan tilføjes yderligere oplysninger eller klassifikationer, som er relevante til politik- og analyseformål. Oplysninger med ringe værditilvækst, eller som er forbundet med forholdsvis store omkostninger, kan udelades. Der kan eventuelt også gøres en indsats for at forenkle tabellerne og for at gøre dem nemmere at anvende og mere gennemsigtige for databrugere; der kan desuden opstilles en særskilt tabel med almindelige bogføringsopdelinger.

#### NI SPECIFIKKE SATELLITREGNSKABER

22.55 I resten af dette kapitel beskrives følgende satellitregnskaber kort:

- a) landbrugsregnskaber
- b) miljøregnskaber
- c) sundhedsregnskaber
- d) regnskaber for husholdningernes produktion
- e) arbejdskraftregnskaber og SAM
- f) produktivitets- og vækstregnskaber
- g) FoU-regnskaber
- h) regnskaber for social beskyttelse
- i) turismeregnskaber.

#### Landbrugsregnskaber

22.56 De europæiske landbrugsregnskaber (LR)<sup>1</sup> er et eksempel på et landbrugsregnskab. Det har til formål at gøre rede for landbrugsproduktionen og udviklingen i landbrugsindkomsten. Disse oplysninger anvendes til at analysere den økonomiske situation for et europæisk lands landbrug og til at overvåge og evaluere den fælles landbrugspolitik i Europa.

22.57 LR består af en produktionskonto, en indkomstdannelseskonto, en konto for virksomhedsindkomst og en kapitalkonto for landbrugsproduktion.

---

<sup>1</sup> Jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 138/2004 af 5. december 2003 om landbrugsregnskaber i Fællesskabet (EUT L 33 af 5.2.2004). Ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 306/2005 af 24. februar 2005, nr. 909/2006 af 20. juni 2006 og nr. 212/2008 af 7. marts 2008.

Produktionskontoen er udførligt opdelt og viser produktionen for en række landbrugsprodukter tillige med ikke-landbrugsmæssige biaktiviteter; den indeholder også meget detaljerede oplysninger om forbrug i produktionen og investeringer. Dataene i produktionskontoen og de faste bruttoinvesteringer er anført i både løbende og faste priser. Herudover foreligger følgende tre landbrugsindkomstindikatorer:

- a) indeks for landbrugets reale faktorindkomst pr. årsværk, der betragtes som fuldtidsækvivalent
- b) indeks for landbrugets reale nettovirksomhedsindkomst pr. ulønnet årsværk, der betragtes som fuldtidsækvivalent
- c) landbrugets nettovirksomhedsindkomst.

Indeksene og værdiændringerne i reale værdier i indkomstindikatorerne fremkommer ved at deflatere de tilsvarende nominelle data med det implicite prisindeks for bruttonationalproduktet.

22.58 Landbrugsbranchen i LR ligner i høj grad landbrugsbranchen i nationalregnskabs hovedstruktur. Der er dog forskelle. LR omfatter f.eks. ikke enheder, der producerer frø til forskning eller certificering, eller enheder, for hvilke landbrugsaktiviteten kun er en fritidsaktivitet. Men landbrugsbranchen omfatter de fleste af de landbrugsaktiviteter, der udøves af enheder, hvis hovedaktivitet er af ikke-landbrugsmæssig art.

22.59 I LR er hovedvægten lagt på produktionsprocessen og den herved dannede indkomst. Principielt behøver et landbrugssatellitregnskab dog ikke at svare fuldstændigt til LR. Landbrugsregnskaber kan også omfatte en tilgangs- og anvendelsestabel, der giver et systematisk overblik over tilgang og anvendelse af landbrugsprodukter. Den vil i givet fald indeholde oplysninger om den rolle, importen, herunder tolden, spiller, og om udviklingen i efterspørgslen efter landbrugsprodukter, f.eks. eksport og husholdningernes forbrug, samt den rolle, de hermed forbundne skatter og subsidier spiller. Landbrugsregnskaberne kan desuden udvides til også at omfatte ikke-landbrugsmæssige biaktiviteter, f.eks. fritidsaktiviteter. Dette kan tydeliggøre vigtige udviklingstendenser og substitutionsmekanismer. Samspillet med det offentlige kan ekspliciteres ved at tilføje en tabel, der viser alle indkomst- og kapitaloverførsler fra lokale, statslige eller europæiske offentlige myndigheder til landbrugsbranchen; dette kan også omfatte særbehandling i skattesystemet. Landbrugsregnskaberne kan også udformes som et særligt sektorregnskab omfattende et fuldstændigt kontosystem med statuskonti og finansielle konti for landbrugere og selskaber, der beskæftiger sig med landbrug.

## Miljøregnskaber

22.60 I de internationale retningslinjer for miljøregnskaber (System of Environmental and Economic Accounting, SEEA, 2003)<sup>2</sup> præsenteres et udførligt regnskabssystem til beskrivelse og analyse af miljøet og dets samspil med økonomien. Miljøregnskabet

---

<sup>2</sup> Håndbogen er offentliggjort i fællesskab af De Forenede Nationer, Europa-Kommissionen, Den Internationale Valutafond, OECD og Verdensbanken. En revideret udgave vil efter planen blive godkendt af FN's Statistiske Kommission i 2012.

er et satellitregnskab til nationalregnskabet. Dette indebærer, at det er de samme klassifikationer og begreber, der anvendes; der foretages kun ændringer, hvis det er nødvendigt for formålet med miljøregnskabet.

- 22.61 Det integrerede sæt af konti til økonomiske og miljømæssige oplysninger giver mulighed for at analysere miljøets bidrag til økonomien og økonomiens indvirkning på miljøet. Det opfylder de politiske beslutningstageres behov, idet det leverer indikatorer og beskrivende statistikker til overvågning af vekselvirkningen mellem miljø og økonomi. Det kan også bruges som et værktøj til strategisk planlægning og politikanalyse med henblik på at afdække mere bæredygtige veje for udviklingen. For eksempel skal politiske beslutningstagere, der har indflydelse på udviklingen af brancher, som i stort omfang udnytter naturressourcer som input eller til at bortskaffe affald, være opmærksomme på miljøvirkningerne på længere sigt. Politiske beslutningstagere, der fastsætter miljønormer, skal desuden være opmærksomme på de sandsynlige konsekvenser for økonomien, f.eks. hvilke brancher der risikerer at lide skade, og hvilke konsekvenser der vil være for beskæftigelse og købekraft. Man kan sammenligne alternative miljøstrategier ved at tage hensyn til de økonomiske konsekvenser.
- 22.62 I hovedregnskabet er der taget hensyn til forskellige miljøregnskabsaspekter. Navnlig vises mange omkostnings- og kapitalposter, der vedrører regnskaber over naturressourcer, særsomt i klassifikationer og konti for beholdninger og andre mængdemæssige ændringer i aktiver. Klassifikationen af ikke-producerede aktiver indeholder f.eks. særskilte poster for aktiver i undergrunden såsom olie- og mineralforekomster, ikke-avlede/dyrkede biologiske ressourcer og vandressourcer. Disse kendetegn letter anvendelsen af hovedregnskabet som udgangspunkt for miljøregnskabet. En række elementer i hovedregnskabet, særlig i kontoen for andre mængdemæssige ændringer, opdeles dog yderligere og omklassificeres i satellitregnskabet, mens andre elementer tilføjes.
- 22.63 Set ud fra et miljøsynspunkt er der to store ulemper ved hovedregnskabet og dets nøgleaggregater såsom BNP, investeringer og opsparing. For det første er dækningen af udtømmelse og ressourceknaphed - der kan true opretholdelsen af en økonomis produktivitet - begrænset. For det andet dækker hovedregnskabet ikke den kvalitetsmæssige forringelse af miljøet og konsekvenserne heraf for menneskers sundhed og velfærd.
- 22.64 I hovedregnskabet indgår kun producerede aktiver i beregningen af nettoværditilvækst. Omkostningerne til deres anvendelse afspejles af forbrug i produktionen og forbrug af fast realkapital. Ikke-producerede naturressourcer – såsom jord, mineralforekomster og skove – medregnes under aktiver, hvis de er underlagt institutionelle enheders faktiske kontrol. Der tages dog ikke hensyn til deres anvendelse i produktionsomkostningerne. Dette indebærer, at enten afspejler prisen for produkterne ikke disse omkostninger, eller – hvis der er tale om udtømmelsesomkostninger – at disse henregnes under andre ikke-identificerede elementer ved beregningen af overskuddet af produktionen som residual. I miljøregnskabet kan sådanne omkostninger identificeres og beregnes eksplicit.
- 22.65 Det miljøøkonomiske regnskabssystem SEEA 2003 omfatter fem kategorier:
- a) konti for fysiske og hybride strømme

- b) økonomiske konti for miljøtransaktioner
- c) konti for miljøaktiver i fysiske enheder og i pengeværdi
- d) konti for defensive udgifter og udtømmelse
- e) ændring af aggregater fra hovedregnskabet for at tage hensyn til forringelse.

22.66 I kontiene for fysiske og hybride strømme registreres fire former for strømme:

- a) Naturressourcer: mineralforekomster, energiressourcer, vand, jord og biologiske ressourcer. I det øjeblik, de omsættes på markedet, bliver de en del af økonomien og kan betegnes som produkter.
- b) Input fra økosystemet: oxygen, som er nødvendigt til forbrænding, og vand fra nedbør eller naturlige vandløb samt andre naturlige input som f.eks. næringsstoffer og kuldioxid, som er nødvendige for plantevækst; dette omfatter ikke vand, næringsstoffer eller oxygen, som økonomien leverer som produkter.
- c) Produkter: varer og tjenester, der produceres og anvendes inden for økonomien, herunder strømme af varer og tjenester mellem den nationale økonomi og udlandet. Heri indgår avlede/dyrkede biologiske aktiver, solgte eller købte naturressourcer som f.eks. olie, træ og vand samt affaldsprodukter med en økonomisk værdi.
- d) Restprodukter: utilsigtede og uønskede output fra økonomien, hvis værdi er nul eller negativ for den, der producerer dem. Restprodukter omfatter fast, flydende og gasformigt affald. De kan genvindes eller genbruges, eller de kan udledes til miljøet. Restprodukter kan have en positiv værdi for andre enheder end den, der producerer dem. Husholdningsaffald, der indsamles til genvinding, har f.eks. ingen værdi for husholdningen, men kan have en vis værdi for genvindingsvirksomheden. Affaldsprodukter, der har en realiserbar værdi for den, der producerer dem, f.eks. kasseret udstyr, betragtes som produkter, ikke som restprodukter.

22.67 Fysiske strømme måles i mængdeenheder, der afspejler det pågældende materiales, den pågældende energiforms eller de pågældende restprodukters fysiske karakteristika. En fysisk strøm kan måles i alternative enheder, afhængigt af hvilket fysisk karakteristikon der tages i betragtning. Hvilken enhed der egner sig, afhænger af formålet med strømkontoen og dens tilsligtede anvendelse. Til opgørelse af fysiske strømme er vægt og mængde de hyppigst anvendte fysiske karakteristika. Til opgørelse af energistrømme er joules eller ton olieækvivalent den mest almindelige enhed. Mængdeenhederne i kontiene for fysiske strømme afviger fra de mængder, der anvendes i hovedregnskabet. I hovedregnskabet er en computers "mængde" f.eks. ikke dens vægt, men en vægtet blanding af de af brugeren ønskede karakteristika, f.eks. regnehastighed.

22.68 Kontiene for fysiske strømme kan præsenteres som tilgangs- og anvendelsestabeller. Jf. tabel 22.12 og 22.13.

22.69 *Kontiene for hybride strømme* er én enkelt matrixrepræsentation, der indeholder både nationale monetære konti og konti for fysiske strømme. En vigtig form for hybride konti er de hybride tilgangs- og anvendelsestabeller; heri sammenstilles oplysninger



fra de fysiske tilgangs- og anvendelsestabeller med oplysninger fra de monetære tilgangs- og anvendelsestabeller.

- 22.70 Oplysningerne i kontiene for de hybride strømme kan sammenknyttes med miljøemner og dermed tage særlige miljøproblemer op, f.eks. drivhuseffekten, nedbrydningen af ozonlaget og forsurening. Dette forudsætter, at tallene for specifikke stoffer konverteres til aggregerede indikatorer for miljøområder ved hjælp af omregningsfaktorer. Der kan derefter opstilles en oversigtstabel, som viser, hvordan forbrug og forskellige branchers produktion bidrager til de forskellige miljøområder og BNP, jf. tabel 22.14.

**Tabel 22.12 Fysisk tilgangs- og anvendelsestabel**

Fysisk tilgangstabel i mio. ton

		Branche				Forbrug			Kapital	Udlandet				Det nationale miljø	Materialetilgang i alt
		Landbrug, fiskeeri og råstofudvinding	Fremstillingsvirksomhed, elforsyning og bygge- og anlægsvirksomhed	Tjenester	Brancher i alt	Transport for egen regning	Andet forbrug	Forbrug i alt	Investeringer, lagerændringer, oplagring af affald	Import af produkter	Naturressourcer og input fra økosystemet leveret af ikke-residenter på det nationale område	Resprodukter produceret af ikke-residenter i udlandet	Grænsoverskridende indgående strømme fra udlandet efter miljømedier	E	
Produkter	P1 Animalske og vegetabiliske produkter	66,000	49,000	1,000	<b>116,000</b>					16,000					<b>132,000</b>
	P2 Sten, grus og byggematerialer	112,000	163,000		<b>275,000</b>					13,000				<b>288,000</b>	
	P3 Energi	65,000	59,000		<b>124,000</b>					95,000				<b>219,000</b>	
	P4 Metaller, maskiner mv.		10,000		<b>10,000</b>					10,000				<b>20,000</b>	
	P5 Plast og plastprodukter		2,000		<b>2,000</b>					2,000				<b>4,000</b>	
	P6 Træ, papir mv.	7,000	7,000		<b>14,000</b>					1,000				<b>15,000</b>	
	P7 Andre varer		9,000	1,000	<b>10,000</b>					13,000				<b>23,000</b>	
	<b>Alle produkter</b>	<b>250,000</b>	<b>299,000</b>	<b>2,000</b>	<b>551,000</b>					<b>150,000</b>				<b>701,000</b>	
Restprodukter	Til det nationale område														
	R1 CO <sub>2</sub>	19,020	111,398	29,930	<b>160,348</b>	16,908	25,080	<b>41,988</b>	<b>0,990</b>		4,172			<b>207,498</b>	
	R2 N <sub>2</sub> O	0,007	0,042	0,012	<b>0,061</b>	0,003	0,004	<b>0,007</b>			0,001			<b>0,069</b>	
	R3 CH <sub>4</sub>	0,073	0,452	0,125	<b>0,650</b>	0,004	0,020	<b>0,024</b>	<b>0,477</b>		0,001			<b>1,152</b>	
	R4 NO <sub>x</sub>	0,061	0,275	0,151	<b>0,487</b>	0,084	0,026	<b>0,110</b>			0,025	0,117		<b>0,739</b>	
	R5 SO <sub>2</sub>	0,023	0,139	0,030	<b>0,192</b>	0,003	0,001	<b>0,004</b>			0,001	0,087		<b>0,284</b>	
	R6 NH <sub>3</sub>	0,020	0,123	0,038	<b>0,181</b>		0,007	<b>0,007</b>				0,019		<b>0,207</b>	
	R7 Andre til luft	0,010	0,061	0,015	<b>0,086</b>		0,012	<b>0,012</b>				0,002		<b>0,100</b>	
	R8 P	0,070	0,020	0,004	<b>0,094</b>		0,011	<b>0,011</b>	<b>0,003</b>		0,001	0,014		<b>0,123</b>	
	R9 N	0,590	0,210	0,098	<b>0,898</b>		0,117	<b>0,117</b>	<b>0,024</b>		0,006	0,323		<b>1,368</b>	
	R10 Andre til vand	0,030	0,021	0,006	<b>0,057</b>		0,021	<b>0,021</b>	<b>0,001</b>		0,001	0,003		<b>0,083</b>	
	R11 Mineaffald	7,233	2,320		<b>9,553</b>									<b>9,553</b>	
	R12 Andet fast affald	8,103	71,619	22,929	<b>102,651</b>	0,100	5,060	<b>5,160</b>	<b>71,100</b>		1,548	7,656		<b>188,115</b>	
	Til det nationale område i alt	35,240	186,680	53,338	<b>275,258</b>	17,102	30,359	<b>47,461</b>	<b>72,595</b>		5,756	8,221		<b>409,291</b>	
	Til udlandet														
	Til luft														
	R1 CO <sub>2</sub>			4,569	<b>4,569</b>	0,739		<b>0,739</b>						<b>5,308</b>	
R4 NO <sub>x</sub>			0,010	<b>0,010</b>	0,004		<b>0,004</b>						<b>0,014</b>		
R5 SO <sub>2</sub>			0,008	<b>0,008</b>	0,002		<b>0,002</b>						<b>0,010</b>		
Til udlandet i alt			4,587	<b>4,587</b>	0,745		<b>0,745</b>						<b>5,332</b>		
<b>Restprodukter i alt</b>	<b>35,240</b>	<b>186,680</b>	<b>57,925</b>	<b>279,845</b>	<b>17,847</b>	<b>30,359</b>	<b>48,206</b>	<b>72,595</b>		<b>5,756</b>	<b>8,221</b>		<b>414,623</b>		
Materialetilgang i alt	285,240	485,680	59,925	<b>830,845</b>	17,847	30,359	<b>48,206</b>	<b>72,595</b>		<b>150,000</b>	<b>5,756</b>	<b>8,221</b>		<b>1 115,623</b>	
						Nettostigning ved forbrug (varige forbrugsgoder)			Nettostigning i kapital	Nettoeksport af produkter	Netto-udvinding foretaget af ikke-residenter	Nettorestprodukter produceret af residente i udlandet	Grænsoverskridende udgående strømme af restprodukter efter miljømedier, netto	Nettoakkumulation af restprodukter i det nationale miljø	<b>Nettosaldo</b>
Nettoakkumulation af alle materialer (anvendelse minus tilgang)						1,153	15,641	16,794	72,215	-49,000	3,000	-0,424	-4,302	372,717	411,000

Kilde: SEEAland datasæt.

**Tabel 22.13.** Fysisk tilgangs- og anvendelsestabel (fortsat)

Fysisk anvendelsestabel i mio. ton

		Branche				Forbrug			Kapital	Udlandet				Det nationale miljø	Materialeanvendelse i alt
		Landbrug, fiskeeri og råstofudvinding	Fremstillingsvirksomhed, elforsyning og bygge- og anlægsvirksomhed	Tjenester	Brancher i alt	Transport for egen regning	Andet forbrug	Forbrug i alt	Investeringer, lagerændringer, oplagring af affald	Eksport	Naturressourcer og input fra økosystemet anvendt af ikke-residenter på det nationale område	Restprodukter anvendt af ikke-residenter i udlandet	Grænsoverskridende udgående strømme til udlandet efter miljømedier	E	
		I1	I2	I3	I	C1	C2	C	CF	X2	X1	X1	X3	E	
Produkter	P1 Animalske og vegetabiliske produkter	23,000	60,000	4,000	87,000		16,000	16,000	3,000	26,000					132,000
	P2 Sten, grus og byggematerialer	12,000	148,000	2,000	162,000		2,000	2,000	114,000	10,000					288,000
	P3 Energi	34,000	101,000	20,000	155,000	7,000	10,000	17,000		47,000					219,000
	P4 Metaller, maskiner mv.		11,000		11,000	1,000		1,000	1,000	7,000					20,000
	P5 Plast og plastprodukter		2,000		2,000					2,000					4,000
	P6 Træ, papir mv.		7,000	4,000	11,000		1,000	1,000		3,000					15,000
	P7 Andre varer	5,000	8,000	1,000	14,000		2,000	2,000	1,000	6,000					23,000
	<b>Alle produkter</b>	<b>74,000</b>	<b>337,000</b>	<b>31,000</b>	<b>442,000</b>	<b>8,000</b>	<b>31,000</b>	<b>39,000</b>	<b>119,000</b>	<b>101,000</b>					<b>701,000</b>
Naturressourcer	Nationale naturressourcer														
	N1 Olie				38,000										38,000
	N2 Gas				27,000										27,000
	N3 Andet	118,000	55,000		173,000										173,000
	N4 Træ	7,000	1,000		8,000		1,000	1,000							9,000
	N5 Fisk	1,000			1,000						1,000				2,000
	N6 Andet		2,000		2,000										2,000
	N7 Vand	1,000	6,000		7,000										7,000
	Nationale naturressourcer i alt	192,000	64,000		256,000		1,000	1,000			1,000				258,000
	Udlandets naturressourcer														
	N5 Fisk	4,000			4,000										4,000
N7 Vand		1,000		1,000		1,000	1,000							2,000	
Udlandets naturressourcer i alt	4,000	1,000		5,000		1,000	1,000							6,000	
<b>Naturressourcer i alt</b>	<b>196,000</b>	<b>65,000</b>		<b>261,000</b>		<b>2,000</b>	<b>2,000</b>			<b>1,000</b>				<b>264,000</b>	
Input fra økosystemet	Input fra det nationale økosystem	15,000	81,000	22,000	118,000	10,000	13,000	23,000		2,000					143,000
	Input fra udlandets økosystem			3,000	3,000	1,000		1,000							4,000
	<b>Input fra økosystemet i alt</b>	<b>15,000</b>	<b>81,000</b>	<b>25,000</b>	<b>121,000</b>	<b>11,000</b>	<b>13,000</b>	<b>24,000</b>		<b>2,000</b>					<b>147,000</b>
Restprodukter	Fra det nationale område														
	R1 CO <sub>2</sub>													207,498	207,498
	R2 N <sub>2</sub> O													0,069	0,069
	R3 CH <sub>4</sub>													1,152	1,152
	R4 NO <sub>x</sub>											0,669		0,070	0,739
	R5 SO <sub>2</sub>											0,196		0,088	0,284
	R6 NH <sub>3</sub>											0,099		0,108	0,207
	R7 Andre fra luft											0,002		0,098	0,100
	R8 P			0,020	0,020								0,010		0,093

	R9	N			0,115	0,115						0,543	0,710	1,368		
	R10	Andre fra vand			0,010	0,010						0,002	0,071	0,083		
	R11	Mineaffald											9,553	9,553		
	R12	Andet fast affald	0,240	2,680	3,780	6,700			25,810			2,398	153,207	188,115		
		Fra det nationale område i alt	0,240	2,680	3,925	6,845			25,810			3,919	372,717	409,291		
		Fra udlandet														
	R1	CO <sub>2</sub>										5,308		5,308		
	R4	NO <sub>x</sub>										0,014		0,014		
	R5	SO <sub>2</sub>										0,010		0,010		
		Fra udlandet i alt										5,332		5,332		
		<b>I alt</b>	<b>0,240</b>	<b>2,680</b>	<b>3,925</b>	<b>6,845</b>			<b>25,810</b>			<b>5,332</b>	<b>3,919</b>	<b>414,623</b>		
Materialer anvendelse i alt			285,240	485,680	59,925	830,845	19,000	46,000	65,000	144,810	101,000	3,000	5,332	3,919	372,717	1 526,623

**Tabel 22.14 Nettobidrag fra forbrug og produktion til BNP og til en række miljøområder i Nederlandene, 1993**

i procent

	Økonomi	Miljø				
		Drivhus-effekten	Nedbrydning af ozonlaget	Forsuring	Eutrofiering	Fast affald
<b>I alt</b>		100	100	100	100	100
Forbrug		19	2	15	9	31
Brancher		79	97	85	91	66
Kapital og andre kilder		2	1	-	-	3
<b>Forbrug</b>	100	100	100	100	100	100
Transport for egen regning	8	38	-	88	21	1
Andet forbrug	92	62	100	12	79	99
<b>Produktion</b>	100	100	100	100	100	100
Landbrug, skovbrug, fiskeri og jagt	3	15	2	47	91	7
Råstofudvinding	3	2	-	1	-	1
Fremstillingsvirksomhed						
Olieindustrien	1	7	-	11	-	
Den kemiske industri	2	14	27	6	2	16
Metal- og maskinindustrien	3	2	9	1	-	2
Anden fremstillingsvirksomhed	12	12	20	7	6	25
Offentlige værker	2	26	-	9	1	2
Transport og oplagring	6	8	6	12	1	5
Andre tjenester	68	14	36	6	-1	42

*Kilde:* de Haan (1997).

*Bemærk:* En tankestreg angiver, at mængden er nul.

- 22.71 Det økonomiske kontosystem for miljøtransaktioner består af miljøbeskyttelseskonti og konti for andre miljørelaterede transaktioner som f.eks. skatter, subsidier, investeringstilskud, formueindkomst og køb af emissions- og ejendomsrettigheder.
- 22.72 Til beskrivelse af miljøbeskyttelse er en funktionel tilgang sammen med en form for aktivitets- og produktanalyse meget relevant. Miljøbeskyttelse omfatter et bredt spektrum af økonomiske aktiviteter og produkter, f.eks. investeringer i rene teknologier, genopretning af miljøet efter en forurening, genvinding, produktion af miljøvenlige varer og tjenester samt bevaring og forvaltning af naturaktiver og -ressourcer. Et nationalt aggregat af miljøbeskyttelsesudgifter kan defineres således, at det omfatter hjælpeaktiviteter og tilknyttede produkter.
- 22.73 I kontiene for miljøaktiver skelnes der mellem tre forskellige former for miljøaktiver: naturressourcer, jord og overfladevand samt økosystemer. Flere af disse miljøaktiver registreres ikke i hovedregnskabet. Dette gælder miljøaktiver, for hvilke der ikke kan fastlægges nogen ejendomsret. Det drejer sig bl.a. om miljøelementer som luft, store vandområder og økosystemer, der er så udstrakte og ukontrollerbare, at effektive ejendomsrettigheder ikke kan håndhæves. Ressourcer, hvis forekomst ikke er klart fastslået ved udforskning og udvikling, f.eks. formodede olieforekomster, eller som i øjeblikket er utilgængelige, f.eks. skove i fjerne egne, betragtes heller ikke som aktiver i hovedregnskabet. Det samme gælder

ressourcer, hvis forekomst er blevet fastslået ved geologiske undersøgelser, eller som er umiddelbart tilgængelige, men som ikke i øjeblikket giver økonomisk gevinst, da de endnu ikke kan udnyttes profitabelt.

- 22.74 I kontiene for miljøaktiver i fysiske enheder og i pengeværdi opgøres beholdningerne af de forskellige miljøaktiver og ændringerne heri. For nogle af aktiverne kan en sådan konto opstilles i pengeværdi, men for andre kun i fysiske enheder. Hvad angår økosystemer er det usandsynligt, at der foreligger tilstrækkelige oplysninger til, at der kan udarbejdes opgørelser over beholdninger eller ændringer i løbet af året på nøjagtig samme måde som for andre miljøaktiver. For disse aktiver er det mere hensigtsmæssigt at fokusere på måling af kvalitetsændringer, hvoraf de fleste vil vedrøre forringelse, f.eks. forsuring af jord og vand og nåle- og bladtab for træer.
- 22.75 Aggregaterne i hovedregnskabet kan ændres, således at de beskriver miljøemner bedre. Der anbefales almindeligvis tre former for korrektion: for udtømmelse, for det offentliges defensive udgifter og for forringelse.
- 22.76 Set ud fra et miljøsynspunkt bør der korrigeres for udtømmelse, fordi BNP og vækstraten for BNP ikke tager højde for udtømmelse af forskellige miljøaktiver såsom olie og ikke-opdrættede fisk og ikke-dyrkede skove. Det giver ikke sig selv, hvordan der skal tages højde for udtømmelse, og der er mange forskellige mulige løsninger. En yderliggående løsning består i at betragte al anvendelse af disse ikke-producerede naturaktiver som udtømmelse og følgelig ikke som produktionsindkomst. En anden yderliggående løsning består i at betragte alle indtægter fra salg af disse aktiver som indkomst, der bidrager til nationalindkomsten. Alle andre mulige løsninger opdeler anvendelsen af disse aktiver i en udtømmelseskomponent og en indkomstkomponeent. Forskellige principper og forskellige antagelser om levetid og diskonteringsratser fører til forskellige tal, når det gælder korrektion for udtømmelse.
- 22.77 Defensive udgifter til miljøet er ikke kun af udgifter til miljøbeskyttelse. Der kan også være tale om myndighedernes udgifter til fastsættelse af og tilsyn med fiskekvoter eller sundhedsudgifter i forbindelse med luftforurening eller en atomulykke. Det anbefales at korrigere for det offentliges defensive udgifter for at undgå, at disse medfører en stigning i BNP. Formålet med disse udgifter er at nedbringe eller helt eliminere de negative miljøeksternaliteter, der er forbundet med produktion eller forbrug, og som overhovedet ikke registreres i BNP. Hvad angår nettonationalproduktet kan det være en løsning at registrere alle det offentliges defensive udgifter som investeringer og samtidig som kapitalforbrug. Hvad angår det mere almindeligt anvendte BNP gør dette dog ingen forskel.
- 22.78 Nationalprodukt, opsparing og andre nøgleaggregater kan korrigeres for forringelse som f.eks. virkningerne af luft- og vandforurening. At indregne virkningerne af forringelse er imidlertid vanskeligere, mere usikkert og mere kontroversielt end at korrigere kontiene for enten udtømmelse eller defensive udgifter. Hvordan kan der f.eks. tages højde for skader på menneskers sundhed eller for, at planter eller dyr vokser langsommere, formerer sig

mindre og dør tidligere på grund af miljøforurening? Bør katastrofer registreres som en følge af menneskers økonomiske virksomhed og derfor fratrækkes BNP?

### **Sundhedsregnskaber**

- 22.79 Sundhedsregnskaberne (jf. OECD, 2000, "A System of Health Accounts") er en international ramme for sundhedsdata til brug for analyse og politikudformning på nationalt, europæisk og internationalt plan. Denne ramme er beregnet på lande, hvis nationale sundhedssystemer er tilrettelagt efter vidt forskellige modeller. Den er et vigtigt værktøj til overvågning af stadig mere sammensatte sundhedssystemer i hurtig forandring. Den måler og viser strukturændringer såsom skift fra hospitalsindlæggelse til ambulante behandling og fremkomsten af udbydere, som leverer mange forskellige produkter og tjenester.
- 22.80 Sundhedsregnskaber giver svar på tre grundlæggende spørgsmål:
- a) Hvilke tjenester og produkter købes til sundhedsformål?
  - b) Hvem leverer disse tjenester og produkter?
  - c) Hvordan finansieres de?
- 22.81 Sundhedsprodukter og -tjenester opdeles efter funktion. Der skelnes mellem tre kategorier: personlige sundhedstjenester og -produkter, kollektive sundhedstjenester og andre sundhedsfunktioner.
- 22.82 De vigtigste former for personlige sundhedstjenester og -produkter er behandling, revalidering, langtidspleje, hjælpetjenester i forbindelse med sundhedspleje og medicinalvarer til patienter i ambulante behandling. Disse personlige tjenester kan med fordel opdeles yderligere efter produktionsform: indlæggelse, dagpleje, ambulante behandling og hjemmepleje. Mange andre aspekter er ligeledes vigtige i forbindelse med klassificeringen af personlig sundhedspleje, f.eks. fordelingen efter alder, køn og indkomstniveau for de store sundhedsplejekategoriens vedkommende eller efter vigtige sygdomsgrupper, hvilket er nyttigt til undersøgelse af sygdomsomkostninger.
- 22.83 Sammenlignet med hovedregnskabet er produktionsgrænsen udvidet i to henseender:
- a) bedriftssundhedstjenester såsom forebyggende lægeundersøgelser af ansatte eller faciliteter til akut lægehjælp på eller uden for virksomhedens område bogføres ikke som hjælpetjenester
  - b) kontante overførsler til husholdninger til hjemmepleje af syge og handicappede betragtes som betaling for husholdningernes produktion af sundhedspleje; dog er al sådan pleje, som ikke er forbundet med kontante overførsler, fortsat ikke omfattet.
- 22.84 Der skelnes mellem to former for kollektive sundhedstjenester:

- a) forebyggelse og offentligt sundhedsvæsen
  - b) sundhedsforvaltning og sygeforsikring.
- 22.85 Der skelnes mellem syv andre former for sundhedsfunktioner:
- a) investeringer foretaget af sundhedsplejeinstitutioner
  - b) uddannelse af sundhedspersonale
  - c) forskning og udvikling inden for sundhed
  - d) kontrol med fødevarer, hygiejne og drikkevand
  - e) miljø sundhed
  - f) forvaltning og levering af sociale tjenester i naturalier som en hjælp til at leve med sygdom og funktionshæmning
  - g) forvaltning og levering af kontante sundhedsrelaterede ydelser.
- 22.86 For udbydere af sundhedspleje er der udviklet en detaljeret erhvervsklassifikation, idet den internationale standardklassifikation af al erhvervsmæssig virksomhed er blevet udbygget og ændret til formålet.
- 22.87 Grundlæggende kan finansiering af sundhedspleje bogføres ud fra to forskellige synsvinkler. Den første resulterer i en opdeling af sundhedsudgifterne på de mange aftaler om tredjepartsbetaling og de direkte betalinger fra husholdningerne eller andre direkte finansieringskilder såsom den offentlige sundhedspleje. Ud fra den anden synsvinkel søges den endelige finansieringsbyrde henført til finansieringskilden. Dette indebærer, at mellemliggende finansieringskilder skal spores tilbage til de oprindelige finansieringskilder. Overførsler herudover såsom mellemstatslige overførsler, skattefradrag, subsidier til udbydere og finansiering fra udlandet tilføjes for at gøre billedet fuldstændigt.
- 22.88 På grundlag af sundhedsregnskaberne kan der opstilles simple oversigtstabeller, der viser sundhedens betydning i den nationale økonomi, jf. tabel 22.15.



Tabell 22.15. Nøgletalstatisikker over sundhed

Udgifter til sundhedsjenester	% af BNP			værdiændring i %			mængdeændring i %			præændring i %		
	år t	år t+1	år t+2	år t	år t+1	år t+2	år t	år t+1	år t+2	år t	år t+1	år t+2
Personlige sundhedsudgifter Behandling revalidering længdspleje hjælpjenester i forbindelse med sundhedspleje medicinalvarer kollektive sundhedsudgifter alt befolkningsvækst udgifter pr. indbygger												
<b>Finansieringskilder</b> Det offentlige og socialsikring Privat sygeforsikring Andre kilder I alt												
BNP befolkningsvækst BNP pr. indbygger	100	100	100									
Beskæftigelse i sundhedsbrancher	% af nationalt total											

## Regnskaber for husholdningernes produktion

22.89 I hovedregnskabet bogføres husholdningsaktiviteter som f.eks. boligjenester i ejerboliger, produktion af landbrugsvarer til eget forbrug og opførelse af boliger for egen regning som produktion. Dog bogføres to vigtige former for husholdningsaktiviteter, ulønnede tjenester udført af medlemmer af en husholdning og forbrugt i samme husholdning samt frivilligt arbejde, ikke som produktion. Selv i forbindelse med et satellitregnskab volder husholdningernes ulønnede og frivillige arbejde vanskelige begrebsmæssige og opgørelsesrelaterede problemer. Der pågår fortløbende forskning på området. Formålet med et satellitregnskab for husholdningernes produktion<sup>3</sup>

<sup>3</sup> Jf. f.eks. Eurostat, 2003, "Household production and consumption: proposal for a methodology of household satellite accounts"; J. Varjonen and K. Aalto, 2006, "Household production and consumption in Finland, household satellite account", Finlands statistiske kontor og nationale center for forbrugerforskning; S. Holloway, S. Short, S. Tamplin, 2002,

er at give et fuldstændigt billede heraf, at vise forskellige husholdningstypers indkomst, forbrug og opsparing samt vekselvirkningerne med resten af økonomien.

Følgende vigtige spørgsmål tages op:

- a) Hvilke tjenester leveres der?
- b) Hvem leverer disse tjenester?
- c) Hvad er værdien af disse tjenester?
- d) Hvilke kapitalinput er der, og hvad sker der med produktiviteten?
- e) Hvad er følgerne for størrelsen og fordelingen af indkomst, forbrug og opsparing mellem de forskellige husholdningstyper og i løbet af livscyklussen?
- f) Er der forskydninger mellem lønnede og ulønnede husholdningstjenester på grund af den økonomiske og sociale strukturudvikling, konjunkturvirkninger eller den offentlige politik på områder som f.eks. beskatning eller subsidier til børnepasning?

22.90 Regnskaberne for husholdningernes produktion kan være af særlig interesse i forbindelse med analyser af den økonomiske udvikling på længere sigt og internationale sammenligninger af produktion, indkomst og forbrug. De vigtigste datakilder til udarbejdelse af regnskaber for husholdningernes produktion er forbrugsundersøgelser og tidsforbrugsundersøgelser. De årlige aggregater baseret på disse kilder er imidlertid behæftet med stikprøvefejl og kan ikke anvendes til beregning af nøjagtige årlige vækstrater. Regnskaberne for husholdningernes produktion udarbejdes derfor ikke hvert år, men med regelmæssige mellemrum, f.eks. hvert femte år, og samkøres med en omfattende tidsforbrugsundersøgelse.

22.91 Husholdningernes produktion omfatter kun tjenester, der udføres af en anden end den, der nyder godt af dem, det såkaldte "third party princip" (tredjepartsprincippet). Følgelig er egen personlig pleje, studier, søvn og fritidsaktiviteter ikke omfattet.

22.92 I forbindelse med husholdningernes produktion kan der skelnes mellem forskellige hovedfunktioner: bolig, ernæring, beklædning, pasning af børn, voksne og husdyr samt frivilligt arbejde, der pr. definition forbruges i en anden husholdning. For hver af disse hovedfunktioner kan der afgrænses vigtige eller karakteristiske aktiviteter. Dermed kan udgifter eller tidsforbrug til disse aktiviteter fordeles på de pågældende hovedfunktioner. Nogle aktiviteter, f.eks. indkøb, rejser og husførelse, vedrører dog flere forskellige

---

"Household Satellite account", Det Forenede Kongeriges statistiske kontor; S.J. Landefeld and S.H. McCulla, 2000, "Accounting for nonmarket household production within a national accounts framework, Review of Income and Wealth".

funktioner. Derfor fordeles udgifterne eller tidsforbruget til disse aktiviteter mellem de pågældende funktioner.

- 22.93 I hovedregnskabet er udgifter til varige forbrugsgoder en del af udgifterne til forbrug. I regnskaberne for husholdningernes produktion registreres udgifter som f.eks. udgifter til køretøjer, køleskabe og redskaber til bygge- og reparationsarbejder imidlertid som investeringer. De kapitaltjenester, disse aktiver yder, er input i forhold til husholdningernes produktion.
- 22.94 Husholdningernes produktion og den værditilvækst, den skaber, kan værdiansættes ved hjælp af en input- eller outputmetode. Ved outputmetoden værdiansættes husholdningernes produktion i markedspriser, dvs. i de priser, der er observeret for lignende tjenester solgt på markedet. I forbindelse med inputmetoden, der værdiansætter produktion som de samlede omkostninger, er valget af metode til ansættelse af værdien af arbejdskraftforbrug afgørende. Løn kan bl.a. værdiansættes inklusive eller eksklusive socialsikringsbidrag og for forskellige referencegrupper - gennemsnitlige lønninger for alle arbejdstagere, specialiserede arbejdstageres lønninger eller ufaglært arbejdskrafts lønninger.
- 22.95 Et af de vigtigste aspekter af regnskaberne for husholdningernes produktion er størrelsen og sammensætningen af produktionen og forbindelserne med hovedregnskabet. Dette vises i form af en anvendelsestabel, jf. tabel 22.16.

Tablet 22.16 Anvendelsesstabøl for husholdningernes produktion

Produkt	Produktionsomkostninger					Andre   alt producenter	Eksport	Fodbrug		Investe- ringer	Anven- delse i alt købe- priser
	Bølg	Ernæring mng.	Bekæd- Pasning, børn voksne	Pasning, andret	Frivilligt arbejde			HH	Det offentlige Koll. Indiv.		
Begrebsmæssige forskelle											
Andertning af ansatte SMA											
Begrebsmæssige forskelle Andret produktionsstater, netto Fodbrug af fast realkapital SMA											
Begrebsmæssige forskelle Overskud af produktionen, netto   alt SMA											
Begrebsmæssige forskelle Supplerende omkostninger Fodbrug af arbejdskraft SMA											
Begrebsmæssige forskelle (Faste) bruttoinvesteringer SMA											
Begrebsmæssige forskelle (Fast) realkapital, netto SMA											
Begrebsmæssige forskelle											

## Arbejdskraftregnskaber og SAM

22.96 I mange lande indsamles en lang række arbejdsmarkedsdata. Folke- og virksomhedstællinger, husholdnings- og virksomhedsundersøgelser af arbejdsstyrken, antal arbejdstimer, indtjening og lønomkostninger samt befolknings-, skatte- og socialsikringsregistre leverer data til regelmæssig overvågning og analyse af udviklingen på arbejdsmarkedet. Til trods for at der foreligger mange statistiske oplysninger af denne art, giver de ikke et fuldstændigt og pålideligt billede af arbejdsmarkedet. De største opgørelsesproblemer er:

- modstridende resultater fra forskellige datakilder
- mange forskellige begreber, som ikke er klart forbundet med hinanden
- ufuldstændig dækning

- d) begrænsninger i beskrivelsen af arbejdsmarkedsdynamikken
- e) manglende forbindelse mellem arbejdsmarkedstatistikken og nationalregnskabet, demografiske data og andre sociale og økonomiske statistikker (f.eks. om uddannelse og socialsikring).

Et arbejdskraftregnskab kan løse disse problemer, idet det sammenstiller alle oplysninger om arbejdsmarkedet og viser forbindelserne med nationalregnskabets vigtigste arbejdsmarkedsbegreber og -klassifikationer, f.eks. aflønning af ansatte og klassifikation efter branche. Ved i høj grad at knytte arbejdskraftregnskabet til nationalregnskabet forbedrer man udarbejdelsen af begge regnskaber. Samtidig bliver det også nemmere at beskrive forholdet mellem arbejdsmarkedet og resten af økonomien.

22.97 I tabel 22.17 vises et simpelt arbejdskraftregnskab. Det udnytter regnskabsidentiteter mellem aflønning af ansatte, antal arbejdstimer, antal job, antal beskæftigede og den aktive og potentielle arbejdsstyrke. Det er et simpelt system, da det viser en begrænset opdeling efter socioøkonomiske karakteristika såsom køn, men ikke alder eller uddannelsesniveau, og en simpel opdeling efter kun tre brancher, uden grænsearbejdere.

22.98 En samfundsmæssig regnskabsmatrix (SAM) er en matrixpræsentation, der viser forbindelserne mellem tilgangs- og anvendelsestabellerne og kontiene for de institutionelle sektorer. En SAM giver normalt flere oplysninger om omfanget og sammensætningen af beskæftigelsen ved at underopdele aflønningen af ansatte og blandet indkomst i kategorier af beskæftigede. Denne underopdeling gælder både anvendelsen af arbejdskraft fordelt på brancher, som den fremgår af anvendelsestabellerne, og tilgangen af arbejdskraft fordelt på socioøkonomiske undergrupper, som det ses af kontoen for allokering af primær indkomst for husholdningssektorens delsektorer. Derved gives en systematisk oversigt over tilgang og anvendelse af lønnet arbejdskraft. En SAM kan betragtes som et udvidet system af arbejdskraftkonti i matrixformat. Ligesom arbejdskraftregnskabet og nationalregnskabet viser en SAM en række aggregater og giver mulighed for analyser udelukkende i form af aggregater og gennemsnit. I forbindelse med mange socioøkonomiske analyser foretrækker man derfor modeller, der anvender en udvidet mikrodatabase med oplysninger om socioøkonomiske karakteristika pr. person og husholdning.

Tabel 22.17 Simplet arbejdskræfteregnskab

	Antal arbejdstimer efter erhverv				Job, beskæftigede og arbejdsstyrke							
	Landbrug (1)	Fremstillings- virksomhed (2)	Tjenester (3)	Antal arbejds- timer i alt (4)=1+2+3	Antal timer pr. job (5)	Antal job (6)=4/5	Antal job ud over job nr. et (7)	Beskæftige- de (8)=6-7	Ikke- beskæf- tgede (9)	Aktiv arbejds- styrke (10)=8+9	Ikke-aktiv arbejds- styrke (11)	Potentiel arbejds- styrke (12) =10+11
Ansatte												
Mænd												
Kvinder												
Selvstændige												
Mænd												
Kvinder												
alt												
Ansatte	Løn pr. udført arbejdstime											
Mænd												
Kvinder												
Selvstændige												
Mænd												
Kvinder												
alt												
Ansatte	Aflønning af ansatte/blandet indkomst											
Mænd												
Kvinder												
Selvstændige												
Mænd												
Kvinder												
alt												

## Produktivitets- og vækstregnskaber

22.99 Et af hovedformålene med nationalregnskaberne er at beskrive, overvåge og analysere produktivitetsvæksten (jf. OECD, 2001, "OECD Manual Measuring Productivity: Measurement of Aggregate and Industry-level Productivity Growth", der indeholder en udførlig oversigt over produktivitetsanalyser). Måling og analyse af produktivitetsvæksten anvendes til at forstå de vigtigste ændringer i erhvervsstrukturen og stigningen i mange landes levestandard i løbet af det sidste århundrede. Måling og analyse af produktivitetsvæksten anvendes også til at udforme politikker, der kan stimulere væksten i produktiviteten og øge velstanden, samtidig med at der tages hensyn til andre politikovervejelser som f.eks. retfærdighed og miljøspørgsmål.

22.100 I nationalregnskabsforstand er økonomisk vækst den mængdemæssige vækst i BNP, som kan opdeles i komponenter, bl.a. ændringer i arbejdsproduktivitet, produktivitet pr. arbejdsenhed og ændringer i arbejdsmængden. Samme opdeling kan foretages for mængdeændringer i værditilvæksten efter branche. Denne simple tilgang skaber et grundlag for

overvågning og analyse af den økonomiske vækst efter brancher. Mere homogene tal for forbrug af arbejdskraft, som baseres ikke blot på antal beskæftigede, men på fuldtidsækvivalenter eller antal arbejdstimer, og som skelner mellem forskellige arbejdskraftkvaliteter, vil føre til mere detaljerede tal for arbejdsproduktivitet.

22.101 Ved denne simple fremgangsmåde ses der bort fra andre input som f.eks. kapitaltjenester og mellemprodukter. Dette kan være meget misvisende. For eksempel kan arbejdsproduktiviteten efter alt at dømmes stige meget på grund af en meget større kapitalintensitet, men den kan også stige på grund af effektivitetsgevinster, selv når man anvender samme mængde kapital. Ved også at tage højde for andre input måler man multifaktorproduktiviteten og gør bedre rede for årsagerne til produktivitetsvæksten. Målingen af multifaktorproduktiviteten svarer til at opdele ændringer i produktionsmængde i ændringer i de forskellige mængder af alle input plus en residual, nemlig multifaktorproduktivtetsvæksten. Multifaktorproduktivtetsvæksten er et udtryk for alt, der ikke forklares ved de forskellige input, dvs. ved den rolle, andre input spiller. Den kan dog også afspejle fejl i opgørelsen af produktion eller input.

22.102 Kapitalinputmængden i form af fast realkapital kan opgøres på forskellige måder. Tre afgørende forhold skal afklares:

- a) Hvilken form funktionen alder/effektivitet eller alder/pris skal have for hver type aktiv; almindeligvis vælges den lineære, geometriske eller hyperbolske funktion.
- b) Hvilken art vægte der skal anvendes til at aggregere på tværs af forskellige typer aktiver: brugeromkostningsvægte eller markedspriser.
- c) Den indeksformel, ved hjælp af hvilken denne aggregering skal foretages. Her kan vælges mellem et vægtet basisindeks som Laspeyres-indekset eller et vægtet blandet indeks som Fisher- og Törnqvist-indekset.

22.103 Ved at opgøre multifaktorproduktiviteten kan man afdække, hvordan arbejdskraft, kapital, forbrug i produktionen og multifaktorproduktivtetsændringer bidrager direkte til den økonomiske vækst. Opgørelsen anvendes til at analysere tidligere vækstmønstre og til at vurdere potentialet for fremtidig økonomisk vækst. I forbindelse med analyser og politikudformning skal følgende dog tages i betragtning, når man fortolker opgørelser af multifaktorproduktivitet:

- a) Ikke alle tekniske ændringer fører til multifaktorproduktivtetsvækst. Faktorspecifikke teknologiske ændringer kan tages i betragtning via kapitalmængde og forbrug i produktionen. Faktorspecifikke teknologiske ændringer er fremskridt inden for design og kvalitet af nye former for kapital og forbrug i produktionen, og deres virkninger tilskrives de respektive faktorer, så længe disse aflønnes forholdsmæssigt. Ikke-faktorspecifikke tekniske ændringer, i form af

f.eks. generel viden, modeltegninger, netværkseffekter eller afsmitning fra andre produktionsfaktorer, herunder bedre ledelse og organisatoriske ændringer, betragtes derimod som "omkostningsfri". Sådanne tekniske ændringer henregnes pr. definition til residualen, dvs. multifaktorproduktivtetsvæksten.

- b) Multifaktorproduktivtetsvækst forårsages ikke nødvendigvis af teknologiske ændringer. Andre, ikke-teknologiske faktorer vil også blive henregnet til residualen. Det gælder bl.a. tilpasningsomkostninger, stordriftsfordele, konjunkturvirkninger, rene effektivitetsændringer og opgørelsesfejl.
- c) Multifaktorproduktivtetsvækst er en statisk målestok, der ikke udtrykkeligt måler feedbackeffekter mellem produktivtetsændringer og kapital, f.eks. det forhold, at en større produktion pr. person kan føre til yderligere opsparing og investeringer og til en stigning i forholdet kapital/arbejdskraft. Den undervurderer derfor ofte den betydning, produktivtetsændringer har, når det drejer sig om at øge produktionen.
- d) Ved at opgøre multifaktorproduktivteten kan man afdække den relative betydning af forskellige kilder til produktivtetsvækst. Opgørelsen skal dog, for at kunne analysere de tilgrundliggende årsager til vækst, innovation og produktivtetsændringer, kompletteres af institutionelle og historiske undersøgelser samt casestudier.

22.104 Til bedre måling, analyse og overvågning af vækst og produktivitet er der i hele verden blevet udviklet KLEMS-vækst- og -produktivtetsregnskaber. En vigtig målsætning for disse regnskaber er at bevæge sig ned under niveauet for den samlede økonomi og undersøge de enkelte branchers produktivitet og deres bidrag til den økonomiske vækst. For at vise de uhyre store forskelle i branchernes produktion og produktivtetsvækst skelnes der mellem mange forskellige brancher; i Europa regner EU-KLEMS med 72. Disse regnskaber omfatter produktionsmængder og -priser og input i form af kapital (K), arbejdskraft (L), energi (E), materialer (M) og tjenester (S) på brancheniveau. Produktion og produktivitet opgøres som vækstrater og i relative tal. Yderligere opgørelser af videnskabelse, f.eks. FoU, patenter, faktorspecifikke teknologiske ændringer, andre innovationsaktiviteter og samarbejde, er under udvikling. Disse opgørelser udvikles for de enkelte EU-medlemsstater og samkøres med KLEMS-databaser i udlandet.

22.105 Regnskaberne består af tre indbyrdes afhængige moduler, et analytisk modul og to statistiske moduler.

22.106 Det analytiske modul leverer en forskningsdatabase til brug i akademiske kredse og blandt politiske beslutningstagere. Det anvender "bedste praksis"-teknikker i forbindelse med vækstregnskaber, fokuserer på international sammenlignelighed og tilsigter fuld dækning for så vidt angår antal lande, brancher og variabler. Dette modul kan også gøre brug af alternative eller banebrydende antagelser med hensyn til statistiske konventioner, f.eks. den



måde, hvorpå ikt-varer, ikke-markedsmæssige tjenester og kapitaltjenester opgøres.

22.107 Databasens statistiske moduler udvikles sideløbende med det analytiske modul. De indeholder data, som stort set er konsistente med de data, der offentliggøres af de nationale statistiske kontorer. Deres metoder svarer til metoderne i nationalregnskabets hovedstruktur; der anvendes f.eks. tilgangs- og anvendelsestabeller som koordineringsgrundlag for produktivitetsanalyser samt kædeindeks. Det statistiske modul omfatter ikke kun nationalregnskabsdata, men også supplerende oplysninger såsom beskæftigelsesstatistikker over kvantitet (personer og arbejdstimer) og kvalitet (fordeling af kvantiteter efter alder, køn og uddannelsesniveau) i arbejdskraftforbruget i de enkelte brancher.

### **FoU-regnskaber**

22.108 I hovedregnskabet betragtes udgifter til forskning og udvikling som forbrug i produktionen, dvs. som løbende udgifter, der kun kommer produktionen til gode i den aktuelle periode. Dette går imod FoU's natur, idet målet med FoU er at forbedre produktionen i fremtidige perioder. For at løse de begrebsmæssige og praktiske spørgsmål i forbindelse med registrering af FoU som investeringer vil EU-medlemsstaterne opstille FoU-satellitstabeller, hvori FoU behandles som investeringer. Dette vil sætte medlemsstaterne i stand til at udvikle pålidelige og sammenlignelige metoder og skøn. I en efterfølgende etape, når disse metoder og skøn er tilstrækkelig pålidelige og sammenlignelige, vil FoU blive aktiveret i medlemsstaternes kerneregnskab.

22.109 Ud over disse supplerende forsøgsmæssige tabeller kan der udarbejdes et sæt FoU-konti. Formålet er at vise, hvilken rolle forskning og udvikling spiller i den nationale økonomi. Hermed besvares bl.a. følgende spørgsmål:

- a) Hvem producerer FoU?
- b) Hvem finansierer FoU?
- c) Hvem anvender FoU?
- d) Hvad er værdien af FoU-aktiver sammenlignet med de forskellige øvrige aktiver?
- e) Hvad er følgerne for produktiviteten og den økonomiske vækst?

En tilgangs- og anvendelsestabel giver et overblik over, hvem der producerer og anvender FoU, jf. tabel 22.17 og 22.18.

Tabell 22.18 Fou-tilgang

	Fremstilling af kemiske produkter	Fremstilling af ikt-hardware	Fou-industri	Universiteter Uddannelse	Offentlig forvaltning	Andre brancher	I alt	Import	Tilgang i alt i basispriser	Handels- og transportvarer	Produkt-skatte	Produkt-subsidier (alt i køberpriser)	Tilgang i alt i køberpriser
Markedsmæssig Fou													
Fou for egen regning													
Ikke-markedsmæssig Fou													
Andre produkter													
I alt													

Tabell 22.19 Fou-ansættelse

	Fremstilling af kemiske produkter	Fremstilling af ikt-hardware	Fou-industri	Universiteter Uddannelse	Offentlig forvaltning	Andre brancher	I alt	Eksport	Investeringer	Anvendelse i alt i køberpriser
Markedsmæssig Fou										
Fou for egen regning										
Ikke-markedsmæssig Fou										
Andre produkter										
I alt										
Aftønning af ansatte										
Andre produktionskatte, netto										
Forbrug af fast realkapital										
Fou										
Andet										
Overstuet af produktionen, netto										
I alt										
Supplerende oplysninger										
Forbrug af arbejdskraft										
(Faste) bruttoinvesteringer										
Fou										
Andet										
(Fast) realkapital, netto										
Fou										
Andet										

## Regnskaber for social beskyttelse

22.110 Social beskyttelse og samspillet mellem social beskyttelse og emner som f.eks. aldring, sundhedspleje og social udstødelse har stor betydning for den økonomiske og sociale politik på nationalt og europæisk plan. Detaljerede, sammenlignelige og ajourførte oplysninger om, hvordan social beskyttelse i medlemsstaterne og andre lande er tilrettelagt og udvikler sig, og om den aktuelle situation på området, er nødvendige for at kunne overvåge, foregribe, analysere og drøfte spørgsmål vedrørende social beskyttelse.

22.111 Socialbeskyttelsesydelse er overførsler til husholdninger eller enkeltpersoner i kontanter eller naturalier til dækning af en række risici eller behov. De risici eller behov, der kan udløse social beskyttelse, er handicap, sygdom/sundhedspleje, alderdom, efterladte, familie/børn, arbejdsløshed, bolig og social udstødelse, der ikke falder ind under andre kategorier. I princippet betragtes uddannelse ikke som en risiko eller et behov, medmindre der er tale om en støtte til ubemidlede familier med børn.

- 22.112 Socialbeskyttelsesydelse leveres gennem sociale beskyttelsesordninger. Disse forvaltes og tilrettelægges af offentlige eller private organer såsom sociale kasser og fonde, offentlige myndigheder, forsikringsselskaber, offentlige eller private arbejdsgivere og private velfærds- og socialforsorgsinstitutioner. Ordningerne er ikke nødvendigvis knyttet til specifikke institutioner, administrative bestemmelser eller love, selv om det ofte er tilfældet. Alle ordninger, som udelukkende er baseret på individuelle aftaler, eller tilfælde, hvor der foreligger samtidige gensidige aftaler, betragtes ikke som social beskyttelse.
- 22.113 Hvis den gensidige aftale ikke er samtidig fra den ansattes side, klassificeres udgifterne som social beskyttelse. Dette gælder for alders- eller efterladte pensioner, der udbetales af en arbejdsgiver, og gratis bolig til pensionerede ansatte. Fortsat udbetaling af løn i perioder, hvor en ansat ikke kan arbejde på grund af sygdom, barsel, handicap, arbejdsløshed mv., betragtes som socialbeskyttelsesydelse fra arbejdsgiveren.
- 22.114 Offentligt kontrollerede ordninger er sådanne, hvor det offentlige træffer alle de vigtigste beslutninger om størrelsen af ydelserne, betingelserne for udbetalingen og finansieringen af ordningen. Social beskyttelse, som er offentligt kontrolleret, er sædvanligvis baseret på love eller administrative bestemmelser. Hertil henregnes også ordninger, hvorved offentligt ansatte ydes samme sociale beskyttelse som den, der ydes befolkningen generelt gennem offentligt kontrollerede ordninger. Dog er ordninger, som det offentlige kan indføre i sin egenskab af arbejdsgiver, og for hvilke der ikke findes tilsvarende offentligt kontrollerede ordninger i den private sektor, ikke omfattet.
- 22.115 Eksempler på offentligt kontrollerede ordninger:
- a) bidragsfrie ordninger, som det offentlige har indført for at varetage sit almindelige sociale ansvar, f.eks. indkomststøtteordninger for subsistensløse eller boligydelse
  - b) ordninger, der forvaltes af sociale kasser og fonde
  - c) ordninger, som oprindeligt blev indført af den private sektor, og for hvilke det offentlige senere har overtaget ansvaret.
- 22.116 Eksempler på ordninger, som ikke er offentligt kontrolleret:
- a) ordninger, der forvaltes af nonprofitinstitutioner, f.eks. gensidige forsikringsselskaber, gensidige hjælpe-kasser og institutioner, som arbejdsmarkedets parter forvalter i fællesskab
  - b) ordninger, der forvaltes af kommercielle forsikringsselskaber
  - c) ikke-selvstændige ordninger, der forvaltes af arbejdsgivere; disse omfatter både fondsbaserede ordninger, som har særskilte reserver på statuskontoen til dækning af forpligtelsen til at udbetale ydelser i

fremtiden, og ikke-fondbaserede ordninger, som ikke har sådanne særskilte reserver.

- 22.117 Regnskaberne for social beskyttelse, der anvender oplysninger om specifikke individuelle ordninger, udgør en flerdimensional oversigt over social beskyttelse, jf. det europæiske system af integrerede statistikker for social beskyttelse, ESSPROS, Eurostat, 2008. Regnskaberne gør rede for omfanget og sammensætningen af socialbeskyttelsesydelse, deres finansiering og de hermed forbundne administrative omkostninger. Socialbeskyttelsesydelse klassificeres efter funktion som f.eks. sygdom og alderdom, efter om de ydes i kontanter eller naturalier, og efter om de er transbestemte eller ej. De tilgrundliggende ordninger klassificeres efter, om de er offentligt kontrollerede eller ej, og om der er tale om basisordninger eller supplerende ordninger.
- 22.118 For hver enkelt social beskyttelsesordning gives der oplysninger om indtægter og udgifter samt en lang række kvalitative oplysninger, f.eks. dækning, finansiering, historie og vigtige ændringer i tidens løb.
- 22.119 Standardoplysningerne om de forskellige sociale beskyttelsesordninger udgør kernen i det sociale beskyttelsessystem og suppleres af forskellige moduler. Der kan være tale om:
- a) Et modul om antallet af pensionsmodtagere.
  - b) Et modul om socialbeskyttelsesydelse, netto. Dette modul gør rede for virkningerne af de skatter og sociale bidrag, som modtagerne betaler af sociale ydelser, og for omfanget af sociale ydelser i form af skattenedsættelse.
- 22.120 Begreber og klassifikationer i regnskaberne for social beskyttelse er tæt forbundet med begreber og klassifikationer i hovedregnskabet. Den vigtigste forskel mellem socialbeskyttelsesydelse og sociale ydelser i hovedregnskabet er, at sidstnævnte også omfatter udgifter til uddannelse; en anden forskel er, at socialbeskyttelsesydelse kan omfatte kapitaloverførsler i socialt øjemed. En simpel oversigtstabel som tabel 22.18 viser disse sammenhænge og giver samtidig et overblik over omfanget og sammensætningen af et lands socialbeskyttelsesydelse.

Tabel 22.20 Oversigt over social(beskyttelses)ydelser efter social risiko/socialt behov og transaktion

	Sygdom	Handicap	Alderdom	Efterlade	Børn/ Familie	Beskerftigelse/ Arbejdsøshed	Bolig	Social udstødelse/ i.a.m.	Social- beskyttelses- ydelser i alt	Uddannelse	Sociale ydelser i alt iht. nationalregnskabsbet
<b>Offentligt kontrollerede ordninger</b> Socialsikringsydelser I kontanter I naturaler Socialstandsydelser I kontanter I naturaler via markedsproducenter I naturaler som anden ikke-markedsnæssig produktion Andre socialbeskyttelsesydelser (f.eks. kapitaloverførsler fra det offentlige)											Tom pr. definition
<b>Ikke offentligt kontrollerede ordninger</b> Pensionsydelser (fondsbaseede) Andre private socialforsikringsydelser Ikke-fondsbaseede sociale ydelser til ansatte (herunder fra det offentlige) Socialstandsydelser i naturaler fra NPISH'er Andre socialbeskyttelsesydelser											Tom pr. definition
<b>Andre socialbeskyttelsesydelser i alt</b>											
<b>Socialbeskyttelsesydelser i alt</b>											

22.121 En høj grad af samkøring mellem den almindelige nationalregnskabsstatistik og socialbeskyttelsesstatistikken indebærer fordele for begge former for statistikker. Hvad angår socialbeskyttelsesstatistikken kan den sættes i relation til den officielle nationaløkonomiske statistik vedrørende f.eks. den økonomiske vækst og de offentlige finanser. Desuden kan nationalregnskabsstatistikken opdelt efter sociale beskyttelsesordninger anvendes til at kontrollere, om socialbeskyttelsesstatistikken er fuldstændig og pålidelig. Under udarbejdelsen kan de to statistikker også knyttes til hinanden, således at man sparer omkostninger, øger pålideligheden og skaber nye muligheder, idet socialbeskyttelsesstatistikken f.eks. kan gøres lige så

aktuel som nationalregnskabsstatistikken<sup>4</sup>. Der er lignende fordele for nationalregnskabet. Regnskaberne for social beskyttelse kan forholdsvis nemt afledes af sektorregnskaberne og af tabellen over det offentlige udgifter efter formål (COFOG) og anvendes ved udformningen af den økonomiske og sociale politik. De kan også bruges til at kontrollere pålideligheden og fuldstændigheden af de almindelige nationalregnskabstal, f.eks. tallene for sociale ydelser og bidrag.

- 22.122 OECD offentliggør i "Social Expenditure Database" (SOCX) ligeledes data om sociale udgifter efter individuelle ordninger. OECD indsamler data om lande uden for EU, mens Eurostat stiller data til rådighed for OECD om EU-medlemsstaternes udgifter til social beskyttelse. Et særligt træk ved OECD's arbejde vedrørende sociale udgifter er dets fokus på internationale sammenligninger af sociale nettoudgifter, der omfatter en korrektion for de forskellige produktions- og importskatters indvirkning på husholdningernes forbrug.

### **Turismeregnskaber**

- 22.123 Satellitregnskabet for turisme (jf. "Tourism satellite account: recommended methodological framework", 2008, offentliggjort i fællesskab af Europa-Kommissionen (Eurostat), OECD, Verdensturistorganisationen og FN's statistikafdeling) giver et overblik over tilgang og anvendelse af varer og tjenester for de forskellige former for turisme og betydningen heraf for den indenlandske beskæftigelse, betalingsbalancen, de offentlige finanser og person- og virksomhedsindkomsterne.
- 22.124 "Turisme" er den aktivitet, at personer rejser til og opholder sig på steder uden for deres sædvanlige opholdssted i under et år med et andet hovedformål end at lade sig beskæftige af en resident enhed på destinationen. Denne aktivitet omfatter alt, hvad en turist foretager sig med henblik på en rejse eller under en rejse. Turisme er ikke begrænset til typiske turistaktiviteter såsom sightseeing, solbadning og besøg på kultursteder. Rejser i forretningsøjemed og som led i en uddannelse kan også udgøre turisme.
- 22.125 Den efterspørgsel, der skabes ved turisme, omfatter mange forskellige varer og tjenester, blandt hvilke transport, overnatningsfaciliteter og restaurationstjenester er særlig vigtige. Af hensyn til sammenligneligheden på internationalt plan defineres turismekaraktéristiske produkter som produkter, der i de fleste lande formodentlig ikke ville være til stede i nævneværdige mængder, eller som ville blive forbrugt i betydeligt mindre omfang, hvis der ikke var turister, og for hvilke det synes muligt at opnå statistiske oplysninger. Turismetilknyttede produkter er en restkategori, der bl.a. omfatter produkter, der betragtes som turismespecifikke i et givet land, men som ikke er anerkendt som sådanne på verdensplan.

---

<sup>4</sup> Tidsplanen for formidling af ESSPROS er fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 458/2007 af 25. april 2007.

- 22.126 Nogle tjenester til turismeformål, f.eks. indkvartering i sekundære boliger eller transport med personbiler, kan produceres i betydelige mængder for egen regning. I modsætning til bolig tjenester for egen regning betragtes transporttjenester, som husholdningerne producerer for egen regning, imidlertid ikke som produktion i hovedregnskabet. Det anbefales, at denne konvention følges i satellitregnskabet for turisme. Lande, i hvilke transporttjenester for egen regning har stor betydning, kan dog anføre disse særskilt i satellitregnskabet for turisme.
- 22.127 Nøglemålestokken til beskrivelse af turismeefterspørgslen er turisternes forbrug fordelt på husholdninger, det offentlige, NPISH'er og brancher. Det består af følgende komponenter:
- a) Turisters udgifter til forbrug i kontanter.
  - b) Turisters udgifter til forbrug i naturalier, f.eks. bolig tjenester for egen regning.
  - c) Sociale overførsler i naturalier inden for turisme, f.eks. individuelle ikke-markedsmæssige tjenester, der forbruges af turister, herunder bl.a. sundhedstjenester på et kursted og de ikke-markedsmæssige tjenester, et museum leverer.
  - d) Turismeudgifter i forbindelse med forretningsrejser. Disse omfatter bl.a. turismeudgifter, der klassificeres som forbrug i produktionen, men ikke andre udgifter, der afholdes af ansatte på forretningsrejser og betales af deres virksomheder, f.eks. udgifter til måltider, der bogføres som løn i naturalier. Turismeudgifter i forbindelse med forretningsrejser svarer derfor ikke til turisternes samlede forbrug på forretningsrejser.
  - e) For at understrege den økonomiske betydning af de offentlige myndigheders indsats for at skabe gunstige vilkår for turismeudviklingen foreslås det endvidere at foretage en specifik opgørelse af den samlede værdi af det kollektive turismeforbrug. Det drejer sig om aktiviteter såsom en offentlig enheds fremme af turisme, opretholdelse af offentlig orden og sikkerhed samt vedligeholdelse af det offentlige rum.
- 22.128 Tilgang og anvendelse af varer og tjenester til turismeformål samt den værditilvækst og beskæftigelse, der skabes ved turisme, kan vises i en tilgangs- og anvendelsestabel, hvor karakteristiske produkter og brancher samt turismetilknyttede produkter vises særskilt.
- 22.129 De enkelte lande kan i deres satellitregnskab for turisme opdele og karakterisere deres markeder yderligere efter opholdsvarighed, formålet med besøget og turisternes kendetegn som f.eks., om der er tale om udenlandske eller indenlandske turister.